P.SCHELTEMA.

Te

DE GRAAF VAN LEICESTER.

XXII:-

65

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL

DE GRA

PERPUSTAKAAN NASIONAL

DE GRAAF VAN LEICESTER.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

DE GRA

A

IN DE

D

ARCHIVARIUS DER

UITGEGEV

KONINKLIJK-NEDERLAN

PERPUSTAKAAN NASIONAL

XXII 65.

DE GRAAF VAN LEICESTER,

TE

AMSTERDAM,

IN DE JAREN 1586 EN 1587,

DOOR

Dr. P. SCHELTEMA,

ARCHIVARIUS DER HOOFDSTAD EN VAN DE PROVINCIE NOORD-HOLLAND.

UITGEGEVEN DOOR DE TWEEDE KLASSE VAN HET
KONINKLIJK-NEDERLANDSCHE INSTITUUT VAN WETENSCHAPPEN, LETTERKUNDE
EN SCHOONE KUNSTEN.

AMSTERDAM,
P. N. VAN KAMPEN.
1851.

BAT. GENOOTSCHAP VAN K.ENW.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

De beoefeni
is in onze dage
treden [1]. Niet
zag van vroeg
hen zijn vertro
begonnen, de g
te leiden en de
bescheiden na t
tijds is te boek
van dat onderz
deelkunde. De
gen merkelijk

gebleven.

Item ID : 111024 2387
PERPUSTAKAAN NASIONAL RI.
Tanggal : 19 Maret 2012
No. Induk : 19497/PN-MUSEUM/'12
BIB - ID : 1010596O
Beli / Hadiah : Ex. Museum

De beoefening der geschiedkundige wetenschap is in onze dagen als 't ware een nieuw tijdperk ingetreden [1]. Niet meer blootelijk steunende op het gezag van vroegere schrijvers, of onbepaaldelijk aan hen zijn vertrouwen schenkende, is men op nieuw begonnen, de geschiedenis uit de eerste bronnen af te leiden en de gebeurtenissen in de oorspronkelijke bescheiden na te vorschen, om daarna, hetgeen eertijds is te boek gesteld, te toetsen aan de resultaten van dat onderzoek en de regelen eener zuivere oordeelkunde. De omstandigheden hebben deze pogingen merkelijk begunstigd. Wij beleven een' tijd, die zich kennelijk onderscheidt door eene algemeene zucht naar openbaarheid, niet slechts in zaken van bestuur, maar tevens in andere opzigten, ook ten aanzien der wetenschap. En wie zal het loochenen, wat de geschiedenis des Vaderlands betreft, dat de nakome-

[1] Dit opstel was oorspronkelijk bestemd tot de vervulling van eene leesbeurt, gelijk het met eenige veranderingen in de Amsterdamsche Afdeeling der Hollandsche Maatschappij van fraaije Kunsten en Wetenschappen, den achtsten April 1850, door mij is voorgedragen; welke bestemming niet zonder invloed op den vorm is gebleven.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

lingschap er regt op heeft, om de daden van hare voorouders geheel en naar waarheid te leeren kennen? Of wie kan het nut in twijfel trekken, hetwelk zulk eene kennis noodwendig moet opleveren voor hen, die uit een voorgeslacht, zoo als het onze was, gesproten zijn?

De Hooge Regering het gewigt hiervan gevoelende, heeft dan ook getracht in deze behoefte te voorzien, door aan elk, die in het algemeene belang geschiedkundige nasporingen wenscht te doen, hiertoe vrijelijk de gelegenheid te verschaffen. Zij heeft het Archief des rijks voor ieder toegankelijk gesteld, met uitnoodiging aan alle gewestelijke en plaatselijke besturen, om de verzamelingen van charters en oude stukken, op verschillende plaatsen aanwezig, ten zelfden einde dienstbaar te maken. Welke goede vruchten deze heilzame maatregel reeds heeft voortgebragt, is genoegzaam bekend. Aangaande vele zaken en personen toch, die tot dus verre verkeerdelijk waren voorgesteld, is men nu tot een juister begrip gekomen, en sommige punten onzer vaderlandsche historie, die vroeger geheel in het duister lagen, zijn hierdoor thans in een helder licht geplaatst.

Misschien is het mij gelukt, daartoe met mijne letterkundige verrigtingen ook iets bij te dragen; althans heb ik gepoogd, zoo in andere schriften, als bepaaldelijk in de beschrijving van BREDERODE'S verblijf te *Amsterdam*, tot de bereiking van dit loffelijke doel, naar vermogen, mede te werken [1]. Was

[1] Het werkje heeft tot titel: *Hendrik van Brederode te Amsterdam in* 1567.

het alstoen een verschillend gevoelen betreffende dezen Graaf, door twee bevoegde beoordeelaars geuit, hetwelk bij mij den lust opwekte tot eigen onderzoek, en daarna noopte een geschiedkundig overzigt van het alhier gebeurde, in het begin van 1567, te leveren, eene dergelijke oorzaak vestigde later mijne aandacht op een' man, wiens bezoek, aan *Amsterdam* gegeven, als niet minder opmerkelijk, dan dat van onzen BREDERODE, moet worden beschouwd [1]. Ik bedoel den Graaf van LEICESTER, die herhaalde malen *Amsterdam* heeft bezocht, doch aangaande

[1] Mr. M. C. VAN HALL gaf eene *Verdediging van Hendrick, Graaf van Brederode, mede-grondlegger der Nederlandsche vrijheid*; waarop een *Antwoord* van Mr. G. GROEN VAN PRINSTERER in het licht verscheen, hetwelk nog door een *Wederwoord* van den eerstgenoemden gevolgd werd. Dit gaf aanleiding tot het schrijven van mijnen *Brederode*.

Na de uitgave van den roman, *Leicester in Nederland*, door Mejufvrouw A. L. G. TOUSSAINT, in welken wordt beweerd, dat de Staten van Holland het er op toegelegd hebben, om den Graaf reeds vóór en bij zijne komst alhier te dwarsboomen, stelde Mr. H. BEIJERMAN eene voorlezing ter beantwoording der vraag: *Met wat hart hebben de Staten van Holland en Oldenbarneveld den Graaf van Leicester in* 1585 *uit Engeland verwelkomd?* Welke verhandeling met eene *Teregtwijzing* aan den Predikant J. A. M. MENSINGA en een *Antwoord* aan den Hoogleeraar M. SIEGENBEEK, die zich mede in dit geschil gemengd hadden, gedrukt is. Hierdoor werd het tegenwoordige onderzoek uitgelokt.

LEICESTER en zijn bestuur over de Nederlanden ervaren thans eene bijzondere belangstelling, daar men naauwelijks een ander punt onzer geschiedenis kan aanwijzen, waarover zoo vele grootere en kleinere schriften in de laatste jaren zijn uitgekomen. Ook de Hollandsche Maatschappij van fraaije Kunsten en Wetenschappen toonde daarin te deelen door de uitschrijving van eene Prijsvraag, bij welke verlangd werd: eene, uit echte bronnen opgemaakte, geschiedenis van het tijdperk der Leicestersche Regering.

wiens ontvangst bij die gelegenheden eene, gedeeltelijk onjuiste en onvolledige, gedeeltelijk onze stad zelfs onteerende, voorstelling in sommige schriften gegeven is. Bij mij zelven overtuigd, dat deze vlek *Amsterdam* geheel ten onregte is aangewreven, en begeerende, die smet, welke zijne geschiedenis ontsiert, zoo mogelijk, uit te wisschen, heb ik het voornemen opgevat, om een naauwkeurig verhaal op te stellen van hetgeen met LEICESTER, tijdens zijn verblijf te dezer stede, is voorgevallen. In zeker opzigt zal dit opstel over LEICESTER kunnen aangemerkt worden, als een tegenhanger van het vermelde over BREDERODE. Evenwel is het mijn plan geenszins, hunne handelingen in vergelijking te brengen, en nog minder hen zelven met elkander gelijk te stellen. BREDERODE behoorde, zoo als bekend is, tot den oudsten adel van *Holland;* LEICESTER daarentegen was een vreemdeling, die hier niet heeft kunnen aarden. De eerste was, in vollen nadruk des woords, een vriend van ons volk; bij den laatsten mogt de genegenheid, hem aanvankelijk toegedragen, niet vermeerderen, noch in het algemeen beklijven. Zij was meer eerbied voor zijn' rang, dan gehechtheid aan zijn' persoon, want nimmer wist hij de liefde dezer natie zich te verwerven. Beiden kwamen wel te *Amsterdam*, om zich van de stad te verzekeren, maar het doel, hetwelk zij daarbij hadden, was zeer verschillende; de Hollandsche Graaf zocht hiermede hare vrijheid te herstellen, de Engelsche die te onderdrukken. Genoeg, om aan te toonen, dat eene vergelijking hier in geenen deele te pas komt. Naar mijne meening, bezit echter de komst van LEICESTER bin-

nen *Amsterdam*, als historisch feit, met die van BREDERODE zoodanige overeenkomst, dat beide gebeurtenissen, op zich zelve belangrijk en onder merkwaardige omstandigheden geschied, vroeger niet volkomen volgens eisch en naar behooren zijn beschreven; waarom zij mij toeschenen, allezins eene nadere toelichting te verdienen.

Ik zal derhalve thans handelen over ROBERT DUDLEI, Graaf van Leicester, te *Amsterdam*, in de jaren 1586 en 1587. Door mij zal aangewezen worden, hoe de Graaf in deze stad ontvangen is, en wat hij hier gedaan heeft; waarbij het mij niet onnoodig voorkomt, tevens te letten op hetgeen, ten aanzien van *Amsterdam*, ook vóór en na zijne komst alhier, door hem verrigt is. Tot de zamenstelling van dit verhaal zijn zulke berigten der geschiedschrijvers gebezigd, welke, om geldige redenen, voor geloofwaardig mogen gehouden worden, terwijl zij hier en daar zijn aangevuld of vermeerderd uit de aanteekeningen van het Archief der stad *Amsterdam*.

Reeds bij het leven van Prins WILLEM DEN EERSTE hadden de Vereenigde Staten, uit vreeze, dat hunne eigene krachten ongenoegzaam zouden bevonden worden, om aan de magt van den Spaanschen vijand met goed gevolg het hoofd te bieden, noodig geoordeeld, naar vreemde hulp uit te zien, en waren derhalve beurtelings met *Engeland* en *Frankrijk* daartoe in onderhandeling getreden. Geen wonder alzoo, dat, wanneer door den dood van dat achtbaar hoofd de Staat van zijn' hechtsten steun beroofd was, men

spoedig tot het besluit kwam, om dezen handel met nieuwen ijver voort te zetten. Eerst werd alstoen de heerschappij over onze gewesten aan den Franschen Koning, HENDRIK DEN DERDE, opgedragen; waartoe echter *Amsterdam* niet dan schoorvoetende toetrad. De meeste kapiteinen en luitenants der Schutterijen, wier invloed op de zaken van bestuur ten dien tijde niet gering was, hadden zich ernstig daartegen verzet, zoodat het zelfs raadzaam werd geoordeeld de toestemming der stad voor de gemeente bedekt te houden [1]. Zoodra het nu bleek uit het schrijven van onze gezanten in *Frankrijk*, dat hunne pogingen aldaar vruchteloos waren geweest, besloot de Vroedschap, op den derden April 1585, dat hunne Gekommitteerden bij de Staten zouden aanhouden, om de Koningin van *Engeland* te verzoeken, deze landen onder hare bescherming te willen nemen [2]. Weinige dagen later liet ELIZABETH zelve door hare gezanten den gewenschten bijstand aanbieden. Zoo goede verwachting koesterde men hier van de Engelsche hulp, dat het Stedelijke Bestuur, zulks vernomen hebbende, terstond door de Gedeputeerden ter dagvaart er krachtig op aandrong, om *ten spoedigste en zonder uitstel* de noodige middelen aan te wenden, ten einde het, omtrent de voorwaarden van opdragt der Souvereiniteit, met Hare Majesteit eens te worden [3]. Het gelukte evenwel niet aan de gezanten, deswege naar *Engeland* gezonden, om de Koningin tot het aan-

[1] Resol. der Vroedschap, N°. V, 16, 29 en 30 September 1584, en verder 1, 2 en 20 October van hetzelfde jaar.

[2] T. z. p., 3 April 1585.

[3] T. z. p., 13 April 1585.

vaarden der opperheerschappij te bewegen; zij bewilligde alleen in een' merkelijken onderstand van troepen, over welke het bevel aan haren gunsteling, den Graaf van LEICESTER, werd toevertrouwd. Een groot gezag, beide in zaken van oorlog en regering, werd aan dezen door de onzen toegestaan. Wel gaf *Amsterdam* daartoe zijne stem niet, dan onder voorbehouding, dat de regten en privilegiën der provinciën en steden hierbij niet zouden verkort worden [1], doch wij moeten dit geenszins beschouwen, als een blijk van wantrouwen, of als eene handelwijze, gesproten uit de zucht, om 's Graven uitgebreide magt opzettelijk te beperken. Ook in de instructie van MAURITS, bij zijne aanstelling tot Gouverneur en Kapitein-generaal, kort te voren ontworpen, verlangde de stad uitdrukkelijk, dat eene dergelijke bepaling werd opgenomen [2]. Zoo ergens was men hier gunstig voor de Engelschen gestemd.

LEICESTER landde op den twintigsten December 1585 te *Vlissingen*, vergezeld van een' talrijken stoet van Britsche edellieden. Te regt zeide de Heer BEIJERMAN van zijne aankomst: "Zoo ooit iemand door een diep nedergeslagen, maar nu aan den zwart betrokken hemel een lichtstraal ontwarend volk, als een van God gezonden redder, verwelkomd werd, 't was LEICESTER [3];" en wij stemmen het dezen Hoogleeraar gereedelijk toe, dat ook de Staten van Holland hem toen nog niet mistrouwden, maar hartelijk deelden

[1] T. z. p., 19 en 26 December 1585.

[2] T. z. p., 19 October 1585. Resol. van Holland, 1 November 1585, bl. 655.

[3] BEIJERMAN, Voorlezing, bl. 12.

in de algemeene vreugde [1]. Overal, waar de Graaf verscheen, werden hem blijken van eene opregte genegenheid gegeven, voor welke hij zich in geenen deele ongevoelig betoonde. Ofschoon *Amsterdam* niet behoorde tot de steden, welke hij het eerst met een bezoek vereerde, ontving het echter al spoedig een bewijs van zijne goede gezindheid, door de vergunning tot het oprigten van eene munt alhier, onder opzigt van zekeren HANS DE VLAMING. Hiertoe werd een der verlatene kloosters ingerigt; doch het misnoegen daarover van de stad *Dordrecht*, die beweerde alleen het regt der munt te bezitten, was oorzaak, dat het voornemen, om in *Amsterdam* te munten, geenen voortgang had [2].

Sommigen meenen, dat LEICESTER zelf te *Amsterdam* argwaan verwekt heeft, met kort vóór zijne komst te dezer stede bevel te zenden, om de twee compagniën soldaten, volgens besluit der Staten van Holland hier aangenomen, af te danken [3]. Ik moet hiertegen doen opmerken, dat een zoodanige last niet slechts voor *Amsterdam*, maar ook voor andere Hollandsche steden te gelijker tijde gegeven werd, en dat de afdanking van deze vendels, die voor 's Lands rekening onderhouden werden, denkelijk eenvoudig, als een maatregel van bezuiniging, moet beschouwd worden. Desniettemin behielden de steden het regt, om ander krijgsvolk op eigene kosten aan te nemen, gelijk men hier aanstonds besloot, uit de afgedankte

[1] BEIJERMAN, Voorlezing, bl. 22, en Aanteekeningen, bl. 94—97.
[2] Resol. van Holland, 7—17 Maart 1586, bl. 108—110.
[3] Onder anderen WAGENAAR, *Amsterdam*, Deel I, bl. 397.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

soldaten of anderen honderd en vijftig man bijeen te brengen, die, in togt en wacht, tot verligting van de dienst der burgerij zouden worden gebruikt [1]. Het is dus niet waarschijnlijk, dat de Graaf met bijzondere inzigten de steden op deze wijze van krijgslieden heeft willen ontblooten, te minder, dewijl aan haar het middel werd overgelaten, om het verlies of gemis, des verkiezende, te herstellen. Ja, het komt mij zelfs ongerijmd voor, dit te veronderstellen op een tijdstip, toen niets kwaads nog van hem te duchten of voor hem zelven te vreezen was.

Op den een-en-twintigsten Januarij maakten de Burgemeesters reeds aan de zes-en-dertig Raden bekend, hoe zij bij schrijven uit den *Haag* berigt hadden ontvangen, dat Zijne Excellentie voornemens was ter eerste gelegenheid in deze stad te komen, en, vermits de Landvoogd binnen *Dordrecht* [2], *Delft*, *Leiden* en *Rotterdam* naar behooren was ingehaald, en daar eenige vereering had ontvangen, stelden zij tevens voor, hier even zoo te handelen. De Burgemeesters werden daarop gemagtigd, ten dezen opzigte, de eer der stad waardiglijk op te houden, zoo met het geven van banketten, als door het aanbieden van een geschenk bij de ontvangst [3]. Evenwel stelde LEICESTER zijne reis herwaarts nog een' geruimen

[1] Resol. der Vroedschap, N°. V, 8 Maart 1586.

[2] Een stukje, getiteld: *de Graaf van Leicester, te Dordrecht*, komt voor in de *Geschied-, Letter- en Oudheid-kundige uitspanningen van* G. D. J. SCHOTEL, bl. 171—193. Het is meerendeels getrokken uit de Thesauriers-rekeningen der stad *Dordrecht*, en handelt bepaaldelijk over de wijze, waarop LEICESTER daar ontvangen is.

[3] Resol. der Vroedschap, T. z. p., 21 Januarij 1586.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

tijd uit, wegens de strenge en langdurige koude van den winter, later meldende aan die van *Amsterdam*, dat zijne komst alhier niet zou plaats hebben, dan nadat het water weder open en de vorst geweken zou zijn [1]. Ondertusschen werden de noodige toebereidselen gemaakt, om den doorluchtigen gast met alle staatsie, aan zijn' rang verschuldigd, in te halen, en hem, benevens zijn gevolg, eene behoorlijke verblijfplaats te bezorgen. Ook verwachtte men, dat eene menigte vreemdelingen, door nieuwsgierigheid gedreven, bij die gelegenheid herwaarts zou stroomen, waarom sommige herbergiers alreede zich onwillig betoonden, om eenige personen tegen den gewonen prijs in hunne huizen op te nemen. Het Geregt rekende zich derhalve verpligt, hun te gelasten, dat zij op dezelfde voorwaarden, als anders, een' ieder zouden herbergen, zonder zich aan eenige afpersing van geld schuldig te maken; het laatste werd ook bevolen aan de schippers, schuitevoerders, wagenaars, kortom, aan alle voerlieden en handwerkers [2]. De Burgemeesters zonden eenige foeriers rond, om te onderzoeken, welke ruimte elk huis bezat, en hoe vele personen daarin nog konden geplaatst worden [3]; terwijl de schutters bevel kregen, om voor den intogt van Zijne Excellentie de stad, zonder uitdrukkelijk verlof, niet te verlaten [4].

[1] Missieven- en Resolutie-boek der Gedeputeerde Raden van het Noorder-kwartier, 26 Februarij 1586.

[2] Keurboek G, 27 Februarij 1586, bl. 271.

[3] Onder bedreiging aan de onwilligen van verbeurte hunner nering voor een jaar tijds, of anders tot discretie van den Geregte.

[4] Op eene boete van 25 Guldens.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Het liep tegen den tijd der half-vasten, wanneer de voorjaars-markt gehouden werd; de kramen stonden alsdan gewoonlijk op het Water of Damrak, van den Dam tot de Oude Brug. Dewijl men verwachtte, dat de Landvoogd te dier plaatse zou aankomen, besloot men, de kramen voor dezen keer in dubbele rijën te stellen op de Nieuwe-zijds voorburgwal, aan de westzijde van de Nieuwe Kerk en het Kerkhof, van de Molenbrug tot de Kerks-brug, en voorts zuidwaarts tot aan de Gasthuis-sluis, daar zij echter enkel moesten staan [1].

Op den vijftienden Maart werd er eene ordonnantie van dezen inhoud op de inkomst van LEICESTER met de klok afgekondigd [2]. Het Geregt gaf last, om alle schepen en schuiten, toen liggende in het Damrak, naar andere plaatsen, volgens aanwijzing van den havenmeester, te vervoeren. Niemand mogt, bij het binnenkomen van den Graaf, de Nieuwe-, Oude- en Papen-brug naderen, dan alleen zij, die daar bescheiden waren. Aan ieder werd verboden, waar Zijne Excellentie of de Schutterij voorbijtrok, als in de Halsteeg, op den Dam, de Varken-sluis en Burgwallen, buiten de stoepen der huizen zich te begeven en te staan, op verbeurte van zijn opperste kleed, terstond door de dienaars van het Geregt of de soldaten af te nemen [3]. Indien er op dien dag schuiten in het Damrak, tusschen den Dam en den buitensten boom zich vertoonden, werden deze ook

---

[1] Keurboek G, 12 Maart 1586, bl. 272.

[2] " " 15 " " " " keerzijde.

[3] Echter kon dit kleed met twee guldens weder gelost worden.

met de opperkleederen der personen, zich daarin bevindende, verbeurd verklaard [1]. Wanneer de poortklok buiten tien luidde, en de trommel werd geroerd, moesten de schutters zich verzamelen vóór het huis van hunnen vaandrig, toegerust met zulk geweer, waarop elk gesteld was, of wel op zulk eene wijze gewapend, als men noodig oordeelde, om Zijne Hoogheid te vereeren. Terwijl op den eersten avond, na de komst van LEICESTER, ter eere van hem en der Koningin van *Engeland* eenige feestelijkheden van stadswege zouden plaats hebben, werd ook aan de burgers vergunning gegeven, om hunne deelneming door het afsteken van vuurwerken en andere vreugdebedrijven aan den dag te leggen, mits zij zorg droegen, dat hierdoor geen brand ontstond. Evenwel mogt het vuurwerk niet aangestoken worden, voordat de groote klok geluid was.

Twee dagen later gaf het Geregt nog eene keur, waarin het bekend maakte, dat de Gouverneur-generaal 's anderen daags hier verwacht werd, en buitendien, wegens de groote klagten over de duurte van het vleesch, de slagters nadrukkelijk vermaande, daarvoor een' redelijken prijs te vorderen. Het stond toe aan de vleeschhouwers, poorters der stad zijnde, voor den tegenwoordigen tijd in de vleeschhal te staan, in allen schijn, of het buiten de vasten was, en veroorloofde ook aan vreemde personen, bij deze gelegenheid hier vleesch te verkoopen [2].

---

[1] Ook zij konden hunne kleeren en schuit, tegen betaling van twee guldens, voor elk van deze, later terug bekomen.

[2] Keurboek G, 17 Maart 1586, bl. 274.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Eindelijk brak de dag aan, waarop LEICESTER binnen *Amstel's* wallen verscheen; het was maandag, de achttiende Maart. Nog bestond de tegenwoordige rijweg en trekvaart niet tusschen *Haarlem* en *Amsterdam*. Geene andere gelegenheid was er, om van de eene naar de andere stad zich te begeven, dan te land langs den hoogen Haarlemmer-dijk, of te water over het *IJ* en *Spaarne* [1]. De Graaf van den *Haag* naar *Haarlem* vertrokken, gaf verder de voorkeur aan den laatsten weg, ofschoon deze toen eenige moeijelijkheden opleverde, daar tegen zijne verwachting het water gedeeltelijk nog bevroren was, zoodat men, om aan de schepen een' vrijen doortogt te verschaffen, het ijs in het Damrak en tusschen de palen voor de stad moest opbreken. In de *Correspondentie* van ROBERT DUDLEI, voor weinige jaren eerst aan het licht gebragt, komt een beknopt verhaal voor van 's Graven ontvangst te *Amsterdam* [2]. Het is geschreven door iemand van LEICESTER's gevolg, een' man, die, zoo als daar vermeld staat, de gave van opmerking bezat, en in de gelegenheid was, om inlichtingen in te winnen; hij verdient daar-

---

[1] De twee steden verkregen eerst op den vierden April 1631 van 's Lands Staten octrooi tot het maken van deze vaart en den weg. Zie de Handvesten van *Amsterdam*, bl. 425. Wat vermoedelijk daartoe aanleiding heeft gegeven, vindt men opgeteekend bij VAN DER VIJVER, *Beschrijving van Amsterdam*, Deel II, bl. 202, in de noot.

[2] *Correspondance of* ROBERT DUDLEY, EARL *of* LEYCESTER, *during his government of the* LOW COUNTRIES, *in the years* 1585 *and* 1586, *edited by* JOHN BRUCE, *London* 1844. Het gezegde verhaal staat in de Appendix of Illustrative Papers, pag. 476; de naam van den Schrijver wordt verzwegen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

om zelf gehoord te worden. Zijne woorden, in onze taal overgebragt, luiden aldus:

"Zijne Excellentie is thans op reis naar *Utrecht*, eene plaats nabij den vijand gelegen. In de steden, door den Graaf bezocht, tusschen *Amsterdam* en den *Haag*, waar hij zich doorgaans ophoudt, en ook voornemens is zijn verblijf te vestigen, werd hij met de meeste eer ontvangen en onthaald, daar in elke stad de Burgemeesters en Magistraats-personen hem aan de poorten hebben afgewacht, en de wegen bezet waren met soldaten, terwijl aan ieder' hoek der straten hem verschillende welkomst-groeten werden toegebragt, nu eens door aanspraken, dan weder met tusschenspelen of triomfwagens en pantomimen, naar de gewoonte des lands. De wegen waren van de plaats, waar hij binnenkwam, tot het gebouw, voor zijn verblijf bestemd, aan beide zijden met lijnwaad behangen, en twee of drie dagen vóór zijn vertrek, ging hij altijd te gast bij de Overheids-personen op het Stadhuis, waarbij tevens de voornaamsten van den adel met hunne vrouwen genoodigd waren, om nevens hem aan te zitten. Maar zijne ontvangst te *Amsterdam* heeft die op andere plaatsen verre overtroffen.

Wanneer hij 's morgens de hoofdpoort van *Haarlem* herwaarts was uitgegaan, ontvingen hem twintig galeijen met soldaten, van *Amsterdam* afgezonden, om zijn' persoon te bewaken [1]. Toen Zijne Excel-

[1] Het eerste gedeelte van dezen zin is door mij onvertaald gelaten, omdat het in strijd is met het vroeger door mij geschrevene, en stellig eene onwaarheid bevat. Daar wordt gezegd, dat LEI-

lentie de stad naderde, werd hij op een' kleinen afstand van daar ontvangen door (eenige vaartuigen, voorstellende) groote visschen van verschillend soort. Het waren walvisschen en andere zeegedrogten van buitengemeene grootte, welke, zoodra zij Zijne Hoogheid ontmoet hadden, hem begeleidden, tot dat de Lord aan den Dam of de marktplaats kwam, waar hij aan wal stapte. Deze vaartuigen waren verwonderlijk kunstig zamengesteld, en de roeijers met hunne riemen en den anderen toestel zoo goed verborgen, dat men niets anders zag, dan monsterachtige, zwemmende visschen. Bij zijne aankomst werd hij door de Magistraats-personen verwelkomd met eene aanspraak in het Latijn, gewagende van de slavernij, welke de Nederlanders dagelijks onder het Spaansche bewind hadden te verduren, en vermeldende, hoe zij nu op het punt waren van in het uiterste verderf gestort te worden, maar dat Hare Majesteit de Koningin, uit groote barmhartigheid en tot dienst van God, de verdediging en bescherming van deze landen had op zich genomen tegen de vijanden van Zijn Woord en Zijn volk. Het mededoogen van Hare Majesteit was hun des te aangenamer, omdat zij hare keus in deze zaak gevestigd had op Zijne Excellentie, den man, boven alle anderen in de wereld, door hen het meest gewenscht en begeerd. Buitendien werd nog gespro-

---

CESTER van *Haarlem* herwaarts vertrokken is op donderdag, den tienden Maart, terwijl uit de papieren der stad blijkt, dat hij hier eerst kwam op den achttienden dezer maand. Ook viel de tiende Maart in 1586 niet op een' donderdag, maar een' zondag. Hoe deze dubbele misstelling, welke mogelijk eene verzinning is, anders moet verklaard worden, is mij duister.

ken van vele andere dingen, te lang en te veel, om alles hier op te noemen. Nadat deze rede geëindigd was, gaf Doctor CLARKE, de broeder van Meester CLARKE, lid des Raads van State alhier, uit naam van Zijne Excellentie, een kort antwoord, waarin hij hun de verzekering gaf van het groote belang, hetwelk Hare Majesteit in hen stelde, en tevens van LEICESTER's bereidwilligheid, om zelf deze taak op zich te nemen, tot betere bevordering van Gods heilig Woord en de verdediging van dit volk; welke hulpvaardigheid hij des te beter aan hen besteed achtte, omdat zij zich zoo verheugd betoonden over zijne tegenwoordigheid. Niet verre van die plaats was een tooneel opgerigt, waarop het gevecht tusschen de Israëlieten en Filistijnen vertoond werd. Aan den eenen kant was Mozes geplaatst, voor de Israëlieten biddende, die door de inspanning van het aanhoudend gebed, op het punt zijnde van te bezwijken, ondersteund werd door Hare Majesteit, de Koningin van *Engeland;* terwijl de Amsterdammers met de Israëlieten zich zelven en met de Filistijnen de Spanjaarden bedoelden. Menig andere zinnebeeldige voorstelling, tot verwelkoming strekkende, in al hare bijzonderheden te beschrijven, zou eer verveling dan genoegen baren, weshalve ik het overige ter aanvulling aan de verbeelding overlaat [1]."

[1] Niet onbelangrijk is hetgeen de Engelsche berigtgever verder van onze stad mededeelt: "*Amsterdam*," schrijft hij, "wordt door de voornaamste krijgskundigen voor onwinbaar gehouden. De stad is, wat hare grondslagen betreft, aan *Venetië* gelijk, op palen gebouwd zijnde. Zij ligt drie mijlen van de zee. De eene helft van haar is omringd door een' grooten stroom, genaamd het *IJ* (*Tÿ*), wiens breedte op de engste plaats eene mijl bedraagt, doch op

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Bij dit korte verslag, aan hetwelk ik gaarne had gezien, dat door den steller eene meerdere uitbreiding ware gegeven, kunnen nog verscheidene bijzonderheden door mij gevoegd worden, niet aan mijne verbeelding ontleend, maar uit echte bronnen geput. LEICESTER kwam herwaarts, vergezeld door Graaf MAURITS en gevolgd door een' talrijken stoet. Zij werden door een gedeelte der Schutterij van *Haarlem* gehaald met galeijen, waarop zich tevens eenige gilden bevonden. Voor den boom aan het *IJ* verwelkomde hen PIETER KORNELISZOON HOOFT, een der burger-hoplieden, die eenige fraai versierde schuiten met jeugdige schutters bij zich had, van welke een gedeelte daarna, zoo bij dag als bij nacht, den Graaf tot lijfwacht diende. Na zijne aankomst hield de Landvoogd eene wapenschouwing over al de schut-

---

andere plekken wel twee of drie mijlen. Aan de andere zijde bevindt zich een uitgestrekt moeras, waaruit verscheidene kleine rivieren loopen naar eene groote gracht, gelegen langs den stadsmuur, welke gracht meer dan zestig voet breed is, en eene aanmerkelijke diepte heeft. Men is te *Amsterdam* in staat, om uit de stedelingen terstond drieduizend man, ten oorlog toegerust, op de been te brengen, over welke de Lord bij zijne aankomst eene wapenschouwing hield. Het waren zeer schoone mannen, uitmuntend gewapend. Zij hebben voortdurend vijfhonderd man in dienst, ter bewaking van hunne stad. Het is eene plaats van grooten rijkdom, de eenige handelstad van dit gedeelte der Christen-wereld. Aan haar behooren duizend schepen, waarvan de kleinste eenen inhoud van honderd ton bezitten. Meestal liggen daar een duizendtal schepen. Deze komen van alle kanten derwaarts, daar de stad als 't ware voor allen handel geschikt is. Er is altijd een groote overvloed van koren, en geene plaats ter wereld wordt, naar ik meen, rijker dan deze, voorzien van keurigen visch. Ik beklom den hoogsten toren van de stad, om haar te overzien; volgens mijn oordeel heeft zij de grootte van *Newcastle*."

ters der stad, ongeveer drieduizend in getal, aangaande welke de Brit, wiens berigt door mij is medegedeeld, verklaarde, dat het schoone en uitmuntend gewapende mannen waren. De hoplieden en andere bevelhebbers waren sierlijk uitgedost in kleederen, bij deze gelegenheid hun door de Burgemeesters geschonken, van wit en rood armozijn, de liverei van LEICESTER; hetgeen 's Graven eigenliefde zeker niet weinig zal gestreeld hebben. Even zoo gaven zij aan de rederijkers een paar taffen rokken en eenige ellen rood laken ten geschenke, om bij de vertooningen, welke zij zouden geven, gebruikt te worden. 's Avonds hadden er illuminatiën, vuurwerken en andere vermakelijkheden van stadswege plaats, waaraan ook de burgerij deel nam.

LEICESTER nam zijnen intrek in het tegenwoordige Stadhuis, het gewezen Sint Cecilie-klooster, hetwelk echter toen reeds den naam droeg van het Prinsenhof, omdat het strekte tot verblijfplaats voor Prinsen en andere aanzienlijke personen, die *Amsterdam* voor korten tijd bezochten. Een gedeelte van dit gebouw, hetwelk verhuurd was, werd hem ook afgestaan voor zijn gevolg. Later onthaalde men hem op een prachtig avondmaal in het toenmalige Stadhuis, waar de disch werd aangeregt in een vertrek, *het Zegelhuis* genaamd, dewijl men aldaar de lakens plagt te looden. De geschiedschrijver HOOFT verhaalde, dat hem voorstond, in zijne jeugd het suikerbanket, voor dit maal bestemd, gezien te hebben, en zeide daarbij, niet te gelooven, dat het tot dien tijd te *Amsterdam* zijne wedergade had gehad [1].

[1] HOOFT, *Nederl. Hist.*, Boek XXVI, bl. 1190.

Wanneer men de rekeningen inziet van het banket, het wildbraad, den wijn en wat verder op dezen maaltijd gebruikt is, zal men moeten bekennen, dat de groote sommen, daartoe besteed, de betrekkelijk hooge waarde van het geld alstoen tevens in aanmerking genomen, voor de waarschijnlijkheid hiervan pleiten. De Engelschen kwamen dien avond in opspraak, doordien zij, in eene vrolijke stemming geraakt, veel banket uit de vensters op den Dam in het slijk wierpen. Of dit ten blijke van minachting plaats had, gelijk beweerd wordt, zou ik niet durven bevestigen; het kan ook wel met een onschuldiger doel geschied zijn, om de belangstellende menigte, op den Dam verzameld, iets van de lekkernijen der tafel mede te deelen. Althans laat zich deze onderstelling beter, dan de eerste, overeenbrengen met de toenmaals hooggeprezene hoffelijkheid der Engelsche edellieden.

De Burgemeesters vereerden, met advijs der zes en dertig Raden, LEICESTER een kostbaar juweel, ten bewijze hunner vreugde over zijne blijde inkomst. Van zijn' kant toonde hij zich *Amsterdam* niet ongenegen door aan de Burgemeesters, op hun verzoek, toe te staan, om de erven, welke noodig waren tot de voorgenomen versterking der stad, van den Haarlemmer-dijk tot den Amstel-dijk, volgens de schatting van Schepenen, in eigendom te nemen [1].

---

[1] Dit octrooi, gegeven te *Amsterdam* den een en twintigsten Maart 1586 en geschreven op perkament, wordt nog bewaard in de IJzeren Kapel der Oude Kerk. Het heeft een merkwaardig zegel in rood was, hangende aan een' dubbelen fransijnen staart. De achterzijde daarvan vertoont, als tegenzegel, het wapen van LEICESTER zelven,

De beschreven ontvangst draagt, naar mijn oordeel, niet dan kennelijke blijken van eene hartelijke blijdschap en de bijzondere ingenomenheid der Amsterdammers met hunnen doorluchtigen gast, en echter bestaat er eene geheel andere voorstelling hiervan, waarbij gesteld wordt, dat men toen reeds alhier argwaan tegen den Graaf koesterde, en zelfs

---

en de voorzijde dat van onzen Staat, zijnde een leeuw met een zwaard en pijlbundel. Op de borst van dezen leeuw is het cachet van den Graaf afgedrukt, bevattende een' beer, op de achterste poten overeind staande tegen een' knoestigen stok of stam.

Misschien zullen sommigen van oordeel zijn, dat het gevoelen van hen, die meenen, dat LEICESTER, niet tevreden met de algemeene landvoogdij, zelfs getracht heeft naar de opperheerschappij der *Nederlanden*, hierdoor bevestigd wordt. De Resolutiën der Staten-generaal wijzen echter het tegendeel uit. Uit deze ziet men, dat op den zevenden Junij 1586 besloten is, aan Zijne Excellentie te vergunnen, het wapen en zegel van de Heeren Staten-generaal te gebruiken. Verder leest men daar, dat PAULUS BUIS, den negen en twintigsten derzelfde maand, in de vergadering gekomen, de zwarigheden mededeelde, door zijnen meester en den Raad van State tegen de Resolutie op het zegel gemaakt, verzoekende, dat er in de borst van den Generaliteits-leeuw een beer mogt worden geplaatst. Hierop werd goedgevonden, de verandering met den beer toe te staan, ter oorzake alleen, om Zijne Excellentie te believen in zijnen persoon en om te maken eenig onderscheid tusschen zijn zegel en dat der Staten-generaal, zonder dat zulks echter zou mogen getrokken worden in *consequentie*.

Iets over dit zegel, met eene afbeelding daarvan, komt voor in de *Bijdragen voor Vaderl. Geschiedenis en Oudheidkunde* van Mr. J. A. NIJHOFF, Deel VII, bl. 107.

Buitendien bezit het Archief van *Amsterdam* nog één stuk van LEICESTER, te weten: de Instructie voor de Admiraliteit op de konvooijen en de uitrusting van oorlogsschepen, gegeven te Utrecht den zes en twintigsten Julij 1586. Het is een afschrift, naar het origineel genomen, in een foliant van perkament, met de eigenhandige onderteekening van den Graaf.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

op maatregelen bedacht was, om elken verraderlijken toeleg, door hem gesmeed, met geweld te keeren. Volgens deze overlevering zou men LEICESTER eene lijfwacht hebben toegevoegd, om, wanneer hij en zijne Engelschen iets kwaads wilden bestaan, hen altijd in de magt te hebben. De Landvoogd zou hier tot de zijnen in het Italiaansch, wel zacht doch echter zóó, dat het door een' der omstanders, welke deze taal verstond, gehoord werd, gezegd hebben: "Deze heeren toonen mij wel veel vriendelijkheid, maar het komt niet uit het harte." Eindelijk wordt nog vermeld, dat het oogenblik van den maaltijd door de Engelschen gekozen was, om de stad te overrompelen, maar dat de Amsterdammers hiertegen bij tijds op hunne hoede waren. Men had LEICESTER in het *Zegelhuis* geplaatst over eene hangkamer, tot op de halve verdieping van het vertrek slechts met hout beschoten, maar geheel met tapijten bedekt. Achter deze lag, zoo als men voorgeeft, een goed getal schutters, met hun geweer gereed, om, zoodra er iets geschiedde, los te branden, en de vlam des onraads te blusschen in het bloed van den belhamel [1].

Reeds heb ik vroeger, als eene stellige waarheid, opgegeven, dat LEICESTER bij zijne komst door zeker aantal jonge schutters omringd werd, die gedurende zijn verblijf alhier bestendig bij hem de wacht hielden. Ik beschouw dit echter geenszins als een teeken van wantrouwen, maar daarentegen als een bewijs van eerbied. Immers was het al in die tijden

[1] HOOFT, *Nederl. Hist.*, t. a. p.

de gewoonte, om, bij de inhaling van vorstelijke personen, hen met eene eerewacht, bestaande uit de bloem der burgerij, te omgeven. In de zaak zelve is derhalve geene reden tot achterdocht en nog minder van verwondering te vinden, daar het zeker meer stoffe tot bevreemding zou gegeven hebben, indien men jegens een' man van dit aanzien de gebruikelijke eerbewijzing verzuimd of achtergelaten had.

Dat de Graaf, bij deze gelegenheid, de woorden, welke hem in den mond zijn gelegd, zou gebezigd hebben, komt mij allezins ongeloofelijk voor. Althans bestond er voor hem alstoen nog niet de minste grond, om de goede trouw der Amsterdammers ten zijnen opzigte in twijfel te trekken. HOOFT heeft dit gezegde, als door LEICESTER geuit tijdens zijne eerste ontvangst, opgeteekend bij het verhaal van zijne tweede komst te *Amsterdam*, in het volgende jaar. Misschien heeft de Landvoogd wel bij dit laatstgenoemde bezoek zich zoodanige woorden laten ontvallen, wanneer hij, een' slinkschen toeleg tegen deze stad in den zin hebbende, zich zelven ten volle bewust was, hoe weinig de goede bejegening, hier ervaren, door hem verdiend werd. Niet ten onregte toch zegt een oud Hollandsch spreekwoord: "Zoo als de waard is, vertrouwt hij zijne gasten [1]."

Tegen de waarschijnlijkheid, dat er schutters in de hang-kamer zijn gesteld geweest, ten einde LEICESTER, bij het bespeuren van onraad, terstond ne-

[1] Eigenlijk zou men het spreekwoord hier moeten omkeeren, dewijl LEICESTER de gast was, doch de zin blijft in zeker opzigt dezelfde.

der te schieten, heeft de Hoogleeraar SIEGENBEEK reeds voor eenige jaren zijne stem verheven [1]. Hij duidde het eenigzins ten kwade aan BILDERDIJK en TOUSSAINT, dat zij zulk een, even dwaas als kwaadaardig, verdichtsel, als een historisch feit, in hunne werken hadden opgenomen. Evenwel zie ik niet in, waarom zij deze berisping meer verdienen, dan verscheidene andere schrijvers, die even zoo gehandeld hebben [2]. De voornaamste schuld ligt hier eigenlijk

---

[1] Brief van Prof. M. SIEGENBEEK aan Mr. H. BEIJERMAN, betreffende zijne voorlezing over de ontvangst van LEICESTER hier te lande, in het toevoegsel, bl. 33—41.

[2] Te weten, wat betreft het aannemen van dit verdichte voorval, als eene wezenlijke gebeurtenis. Want ten opzigte der wijze van voorstelling verdient BILDERDIJK hier de hoogste afkeuring, die zich niet ontzag der Amsterdamsche Regering bij deze gelegenheid eene dubbele laster-smet aan te wrijven, schrijvende in zijne *Vaderlandsche Geschiedenis*, Deel VII, bl. 121, dat men te *Amsterdam*, na zulk een afschuwelijk schelmstuk ondernomen te hebben, er zich nog op beroemde, met betreuring, niet in de gelegenheid geweest te zijn, om het te voleinden. Ik zal niet vragen, waar en wanneer eenig Amsterdammer die schandelijke leugen zich of zijnen voorvaderen tot eene eere heeft gerekend, daar zelfs de pen, welke deze beschuldiging nederschreef, ook, indien zij niet reeds voor altijd rustte, ons het antwoord zou moeten schuldig blijven. Ik stem het dan ook geheel toe aan SIEGENBEEK, dat de hatelijke uitval van BILDERDIJK tegen *Amsterdam* moet verklaard worden uit de vijandschap, welke hij, wegens de verongelijking, hem, naar zijne meening en die van vele anderen, door de Regering van *Amsterdam* bij de vervulling van het Hoogleeraars-ambt in de Nederlandsche Letterkunde aangedaan, tegen haar had opgevat; ten gevolge waarvan hij geene gelegenheid verzuimd heeft, om de Overheid van deze stad in een ongunstig licht te stellen.

Geheel anders is het gelegen met Mejufvrouw TOUSSAINT, welke ons LEICESTER, en het hier te lande met hem gebeurde, voorstelde, nagenoeg volgens de berigten, daarvan door onze geschiedschrijvers gegeven. Haar werk is buitendien een historische roman,

bij HOOFT, die het eerst in zijne *Nederlandsche Historiën* ons deze fabel heeft opgedist, welke daarna door velen, als eene geschiedkundige daadzaak, is voorgedragen. Echter kan ik tot verontschuldiging van den achtbaren geschiedschrijver bijbrengen, dat hij het gebeurde in het *Zegelhuis*, slechts bij wijze van een los gerucht, mededeelde, daar hij zijn verhaal begint met deze woorden: "Men zal het misschien niet vruchteloos achten, zoo ik 't gewightighste, dat my van dien tydt, hoewel uyt vlottende geruchten en gissingen, is voorgekoomen, en nu t' mynen gedachte onder 't bespieghelen dier geschiedenissen indauwt, hier aanroer, laatende eenen ydre zyn vonnis vry oover de waarschynlykheit der zaaken." Van deze vrijheid gebruik makende, moet ik verklaren, geene bewijzen hoegenaamd gevonden te hebben, waardoor de waarheid van dit gerucht gestaafd wordt. Ik wil niet spreken van het gevaar, waarin de Amsterdamsche Magistraats-personen, die 's Graven dischgenooten waren, bij de losbranding van het geweer der schutters, uit de nabijgelegen kamer tegen LEICESTER gerigt, zelven zouden verkeerd hebben, maar tot wederlegging van dit ongerijmd verdichtsel alleen wijzen op de, door mij aangetoonde, gunstige gezindheid alhier jegens de Engelschen in 't algemeen en voor LEICESTER in het bijzonder. En welk eene treurige uitwerking zou een

---

die niet ten volle aan de eischen der geschiedkundige wetenschap behoeft te beantwoorden. Zij zelve zegt daarvan in de Inleiding, Deel I, bl. 29, dat het schetsen der historie zijn, door de verbeelding onderstelt en door de poëzij gekleurd.

zoodanig verraderlijk bedrijf niet noodwendig gehad hebben op ELISABETH, van wie men toen vooral bijstand en verlossing van de Spaansche dwingelandij verwachtte? Zeker had de Koningin, na het plegen der euveldaad, hare hulp geheel aan de *Nederlanden* onttrokken, zoo niet den dood van haren vertegenwoordiger en gunsteling ten bloedigste gewroken. Alleen dit denkbeeld had, dunkt mij, genoeg moeten zijn, om iedere gedachte aan zoo schendig eene daad reeds in de geboorte te smoren. Waarlijk, SIEGENBEEK zeide niet te veel, wanneer hij over deze, onze stad onteerende, overlevering zich aldus uitliet: "Men moet hen, die zulk een' last hadden durven geven, wel voor volkomen waanzinnigen of voor verraderlijke bondgenooten des Konings van *Spanje* houden, wien zeker hierdoor eene hoogst belangrijke dienst zou zijn bewezen." Dat noch het een, noch het ander hier zelfs ondersteld kan worden, zal wel geen betoog behoeven; ik houd de geheele zaak dan ook voor niets meer, dan een uitstrooisel, na 's Graven tweede komst te *Amsterdam*, door de Leicestersche partij verspreid, om aan de wederregtelijke handelwijze van hunnen meester een' glimp van regtvaardigheid te geven.

Ik keer tot mijn verhaal weder. Na te *Amsterdam* ongeveer twaalf dagen zich opgehouden te hebben, ging de Gouverneur-generaal naar *Utrecht*. Hij werd met zijn gevolg en goederen op schuiten en schepen ten koste onzer stad derwaarts gevoerd, terwijl twee compagniën schutters tot *Muiden* en *Naarden*, over welke steden de reis geschiedde, hem uitgeleide deden. Gedurende het verblijf van LEICESTER te *Am-*

PERPUSTAKAAN NASIONAL

sterdam waren eenige Gedeputeerden van het Noorderkwartier hier gekomen, om de belangen des zwaar gedrukten handels en der bijna geheel vernietigde zeevaart hem aan te bevelen; welk verzoek de Burgemeesters dezer stad gereedelijk ondersteund hadden [1]. Men verwachtte goede vrucht van deze pogingen, doch dat men daarmede te vergeefs zich vleide, bleek al ras uit de verschijning van een plakkaat betreffende de zeevaart, op LEICESTER's naam gegeven en den vierden April geteekend. Hierbij werd de handel op plaatsen, staande onder den Spanjaard, strengelijk verboden, aan de vreemdelingen op verbeurte van schip en goed, aan de ingezetenen zelfs op straffe des doods. Dit verbod baarde vrij wat opzien, inzonderheid te *Amsterdam*, dewijl men dit voor den regten weg hield, om met de Noordsche rijken, zoo ook met de Oostersche Vorsten en Rijks-steden in vijandschap te geraken, en het ten minste, als onvermijdelijk, beschouwde, dat alle handels-betrekkingen met hen, zoo noodig voor de welvaart dezer landen, nu zouden afgebroken worden [2]. De stilstand van nering, daarop gevolgd, bewoog de stedelijke Regering zich herhaaldelijk tot de Staten van Holland te wenden, opdat deze middelen tot herstel en opbeuring van den handel mogten bewerkstelligen [3]. Zij slaagden echter daarin niet naar wensch; het scherpe plakkaat bleef dit jaar in wer-

[1] Missieven- en Resolutie-boek der Gedeputeerde Raden van het Noorder-kwartier, 26 Maart 1586.

[2] HOOFT, *Nederl. Hist.*, Boek XXIII, bl. 1048 en 1049.

[3] Resol. der Vroedschap, N°. V, 27 Mei en 20 Junij 1586.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

king, en werd eerst in het begin van het volgende, bij afwezigheid van den Landvoogd, door den Raad van State ingetrokken [1].

Nogtans droeg *Amsterdam* den Graaf geen kwaad hart toe, noch maakte het zich schuldig aan opzettelijke ongehoorzaamheid. Niet lang daarna bewilligde de Vroedschap, in eene jaarwedde van zeventig of tachtig duizend ponden, aan Zijne Excellentie door de Staten toegedacht [2]. Even zoo hechtte zij hare goedkeuring aan eene kerk-ordening, welke in eene Synode te *'s Gravenhage* opgesteld en door LEICESTER bevestigd was, onder dit voorbehoud alleen, dat de stad haar privilegie behield, aangaande het benoemen van schoolmeesters en andere voorregten, sedert de invoering van de hervormde godsdienst hier in gebruik gekomen [3]. Wanneer er te *Amsterdam* bevel kwam, om, boven het gewone garnizoen, nog een vendel Schotsche soldaten in de stad te nemen, maakte het bestuur in den beginne wel eenige zwarigheid, om aan dien last te voldoen, doch weldra gaf het ook ten dezen opzigte toe [4]. Eerst werd

---

[1] WAGENAAR, *Vaderl. Hist.*, Deel VIII, bl. 200.

[2] Resol. der Vroedschap, N°. V, 22 Aug. 1586.

[3] T. z. p.

[4] T. z. p. Op het schrijven van den Raad van State, waarbij verlangd werd, dat men het vendel van Kapitein DALOGUY binnen *Amsterdam* zou ontvangen, ontwierpen de Burgemeesters het volgende antwoord: Dat het leggen van meer krijgsvolk in de stad zou strijden met hare geregtigheid. Ook was het eene nieuwigheid, die nooit door Zijne Excellentie, h. l. memorie, of door de Staten van Holland, sedert het accoord, tusschen de Staten en de stad gemaakt, was in het werk gesteld, zijnde het niet gebruikelijk de voornaamste steden door inlegering van krijgslieden te belasten,

aan dit krijgsvolk eene verblijfplaats buiten de Haarlemmer- en Reguliers-poort aangewezen, terwijl later een gedeelte daarvan bij de burgerij werd ingekwartierd.

Wanneer WAGENAAR ons verzekert, dat deze toegevendheid ophield, toen men vernam, hoe door den Graaf personen waren aangesteld, met magt, om op de kantoren der kooplieden te gaan en hunne boeken op te eischen, ten einde daarin na te zien, of zij ook tegen het plakkaat eenigen handel met den vijand hadden gedreven, dan bedriegt hij zich, naar mijn oordeel [1]. Gaarne wil ik gelooven, dat deze handelwijze hier geen genoegen heeft gegeven, maar eene naauwkeurige inzage der stedelijke aanteekeningen van dien tijd heeft mij geleerd, dat de stad hierdoor niet van LEICESTER vervreemd of verwijderd werd. *Amsterdam* heeft, wat omkeer ook elders plaats greep, steeds dezelfde gunstige gezindheid jegens de Engelsche Koningin en haren hoogen dienaar aan den dag gelegd, en voortdurend die onderdanigheid aan den laatsten betoond, welke het achtte hem, als gesteld aan het hoofd van den Staat, schuldig te zijn. Toen de verwikkelingen, tusschen den Landvoogd en de Staten van Holland ontstaan, al-

---

zoo als aan *Antwerpen* gebleken was. De geheele zaak scheen tot geen ander einde te strekken, dan om den koophandel en de zeevaart, die genoegzaam reeds geheel dit land verlaten hadden, nog verder daaruit te verdrijven.

Nadat de Vroedschap het, aan haar medegedeelde, antwoord had goedgekeurd, besloot zij echter nog ten zelfden dage, om de Schotsche soldaten buiten de stad, en op hare kosten, te huisvesten.

[1] WAGENAAR, *Amsterdam*, Deel I, bl. 398.

lengskens aangroeiden, ontvingen de Gedeputeerden dezer stad den last, om uit naam der Regeerders, bij de vergadering der Staten en in tegenwoordigheid van 's lands Advokaat, deze verklaring af te leggen: "Dat zij hunne eerste genegenheid en goede gezindheid jegens Hare Majesteit niet hadden veranderd, maar daarin nog van dag tot dag toenamen en door Gods genade zoo lang hoopten te volharden, als de adem in hen zou zijn. Hetgeen ook, indien de nood het mogt vereischen, door hen metterdaad zou worden bevestigd, te meer, aangezien het Gode behaagd had, Hare Majesteit te bewegen tot de bescherming van deze bedroefde *Nederlanden* tegen de tirannij des Konings van *Spanje* en zijne aanhangers, waarom deze stad en hare inwoners ten eeuwigen dage zich verbonden hielden aan Hare Majesteit en de kroon van *Engeland* [1]." En nadat LEICESTER, vervuld van en wrevelig over de gedurige moeijelijkheden met de Staten, zijn voornemen had te kennen gegeven, om een' keer naar *Engeland* te doen, werd bij de Amsterdamsche Vroedschap goedgevonden, dat men Hare Majesteit zou vragen, om zijne Excellentie terug te zenden, en LEICESTER zelven zou verzoeken, dat het hem mogt behagen, herwaarts weder te keeren [2].

---

[1] Resol. der Vroedschap, N°. V, 19 October 1586.

[2] T. z. p., 9 November 1586. Opmerkelijk is het besluit, toen bij de Vroedschap genomen, aangaande de vraag, in een der punten van beschrijving, voor de volgende vergadering der Staten van Holland voorgesteld. Op de vraag:

Of men Hare Majesteit en Zijne Excellentie niet zou verzoeken om zijne wederkomst, met belofte van Zijne Excellentie te eerbie-

Gedurende 's Graven afwezigheid, bij den aanvang van het jaar 1587, namen de zaken hier te lande eene ongunstige wending, zeer ten nadeele van het vertrouwen, tot dus verre in de Engelschen gesteld. *Deventer* en de schans over *Zutphen* werden door het verraad der Engelsche bevelhebbers aan den Spanjaard overgeleverd; uit andere plaatsen liep een gedeelte van de Engelsche krijgsknechten tot de Spaansche zijde over. Het misnoegen, hierdoor verwekt, vermeerderde nog door eenen inval van eene bende Engelsche ruiters, uit het *Sticht* in *Holland* gedaan, welke dreigden de soldij, die de Koningin hun schuldig was, zelven uit den *Haag* te zullen halen. Van deze verwarring en beroering trokken eenige woelgeesten partij, door het zaad van twist en tweedragt, rijkelijk uit te strooijen en allerlei laster tegen de Wethouderschap te verspreiden. Te *Amsterdam* durfde

---

digen en gehoorzamen, als door de Staten beloofd was, namelijk bij de acte van delatie der autoriteit, als ook te betalen het beloofde tractement Zijner Excellentie van honderd duizend guldens 's jaars?

Is besloten:

Hoewel dit aan Hare Majesteit scheen te staan, werd nogtans goedgevonden, dat men Haar zou verzoeken, om Zijne Excellentie terug te zenden, en Zijne Excellentie, dat hem believe, weder te keeren. Doch alzoo door die belofte van gehoorzaamheid en eerbied de Staten zich zelven zouden beschuldigen van ongehoorzaamheid, werd beter gevonden te stellen, dat men zich bereid verklaarde, bij de vorige gehoorzaamheid, toegezegd in de acte, te blijven (terwijl de magt, hem opgedragen, grooter was, dan ooit een Prins van den lande had gehad); met verzoek, dat de voorwaarden in de acte van delatie en contributie achtervolgd mogten worden, en overzulks op de remonstrantie, overgeleverd en nog over te leveren, orde gesteld en daarin voorzien werd.

zekere Notaris JAN KOENSZOON openlijk verklaren, dat Burgemeester REINIER KANT in den Raad gezegd had, hoe Zijne Excellentie uit het land was getrokken met vele honderd duizenden guldens, zoekende daarmede te weeg te brengen, dat de steden zich scheiden zouden van de Koningin van *Engeland* en den Graaf van LEICESTER. Ook gaf de Notaris aan KANT de schuld van den nieuwen eed, welke den soldaten was afgenomen, en verweet hij dezen, de burgers tegen elkander opgeruid en oneenigheid tusschen hen veroorzaakt te hebben, waarom de Burgemeester door hem voor een' schelm werd uitgemaakt, en hij meer beleedigende uitdrukkingen nog tegen dezen zich veroorloofde. Alzoo niet slechts KANT hierdoor in zijn' goeden naam en faam zich gekrenkt achtte, maar ook de overige Burgemeesters daarover zeer gebelgd waren, meende de Vroedschap, die oproerige en lasterlijke taal niet ongestraft te moeten laten en den genoemden Notaris ten gestrengste te vervolgen. [1]. In andere steden van *Holland* was het niet beter gesteld, zoodat de Staten zich verpligt vonden, herhaalde malen plakkaten uit te vaardigen tegen de partijzuchtigen, die met valsche uitstrooiselen de wettige magt van Zijne Excellentie trachtten te ondermijnen en de natie in het verderf te storten [2].

---

[1] Resol. der Vroedschap, N°. V, 5 April 1587. Achter het verslag hiervan volgt eene getuigenis van Burgemeesters, eenige Raden en den Secretaris der stad, dat zij, noch in hunne vergadering, noch elders, dit of iets dergelijks Burgemeester KANT hadden hooren zeggen.

[2] Resol. van Holland, 24 Junij 1587, bl. 171.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Bij zulk een' stand van zaken kwam LEICESTER terug op den Nederlandschen bodem. Ook op dit tijdstip bleef het Bestuur van *Amsterdam* zich zelven gelijk, begrijpende, dat eene bezending zich naar *Dordrecht* moest begeven, om Zijne Excellentie te verwelkomen en dank te zeggen voor de belangstelling en genegenheid, welke zij bevonden, dat hij ons Vaderland steeds toedroeg [1]. In waarheid beantwoordde de Graaf weinig aan dezen goeden dunk, en verdiende hij het vertrouwen der Amsterdammers niet. Geene kans ziende, om zijn wankelend gezag anders staande te houden, kwam hij op de gedachte, om zich door list of geweld van eenige steden in *Holland* meester te maken, en sloeg het oog met dit doel in de eerste plaats op *Amsterdam*. Tot beteugeling der stad had hij den Overste JOHAN BAX in het slot te *Muiden* gelegd, met bevel, het in geen geval te ruimen. Men wil, dat LEICESTER dezen last vervolgens nog bevestigde, door aan dien hopman dit tweeregelig versje toe te zenden:

Zie, dat gij wel bewaart
Den toom van 't groote paard.

Waarin met *het groote paard* de stad *Amsterdam* en met den *toom* het Muider-slot bedoeld werd. Doch die van *Amsterdam* spaarden moeite noch kosten, om BAX uit het slot te krijgen, en lieten, toen dit gelukt was, het door een gedeelte van hunne soldaten bezetten [2].

Daar sommige kwaadwilligen niet ophielden leu-

[1] Resol. der Vroedschap, N°. V, 26 Augustus 1587.
[2] HOOFT, *Nederl. Hist.*, Boek XXV, bl. 1140.

genachtige berigten in omloop te brengen en de Magistraten bij de gemeente zwart te maken, waardoor men hier in gedurige vreeze voor oproer verkeerde, werd bij den Raad, in de maand Augustus, besloten, dat de Burgemeesters de hoplieden der soldaten en de kapiteinen met de luitenants der Schutterijen bij zich zouden ontbieden, en hun herinneren den eed van getrouwheid, waardoor zij aan het Stedelijk Bestuur verbonden waren, met ernstige vermaning, zich te onthouden van alle ondernemingen, welke tot nadeel van stad of land zouden kunnen strekken. Opmerkelijk zijn de laatste woorden van dit besluit, waarbij bepaald werd, dat de Burgemeesters, met eenige Raden, tevens aan de gezegde bevelhebbers van zekere zaken en acten, tot nog toe geheim gehouden, opening zouden doen, om de handelingen der Staten te regtvaardigen, hetgeen echter zou geschieden met de minste kwetsing van Zijne Excellentie [1]. Voorts oordeelde men raadzaam, vóór het Stadhuis, ter bescherming van hetzelve, eenige metalen stukken geschut te stellen. Aan het onderste gedeelte der pui van dit gebouw, ter plaatse, waar naderhand de Stads-wisselbank is gevestigd, werd daarenboven een bord gehecht, op hetwelk deze twee zonderlinge dichtregelen ter waarschuwing geschilderd stonden:

Of er verraad, of oproer kwaad, wierde vernomen,
Men zal tot baat, geschut op straat, hier uit doen komen [2].

[1] Resol. der Vroedschap, N°. V, 14 Augustus 1587.

[2] Langen tijd is dit bord, ter gedachtenis van het gebeurde, op ons Stadhuis bewaard. Zie COMMELIN, *Hist. Beschr. van Amsterdam*, bl. 1079.

In de volgende maand ontving men te *Amsterdam* een' rondgaanden brief, door den Gouverneur-generaal aan de bijzondere provinciën en steden afgezonden, met een afschrift van het vertoog, hetwelk hij tot zijne verdediging aan de Algemeene Staten had overgeleverd [1]. In den brief zuiverde hij zich van de blaam, hem aangewreven, als werd hij door de Koningin tot middel gebruikt, om *de Nederlanden* weder onder *Spanje* te brengen. Het vertoog liep wijders over de vredehandeling met de Spaanschen, het gezag van Zijne Excellentie en de belastingen. De Regering antwoordde hem, van zulk eenen toeleg der Koningin, als waarvan zijn brief gewaagde, niets gehoord te hebben, maar wel van een gerucht, dat Hare Majesteit met den Koning van *Spanje* in onderhandeling over den vrede getreden was, waaraan men echter geen geloof sloeg [2]. De drie punten van het vertoog werden, als behoorende tot de vergadering der Algemeene Staten, voorzigtiglijk onbeantwoord gelaten. Weinig was dit schrijven naar den zin van LEICESTER, vooral dewijl hij van andere steden, ook op zijn vertoog, een bepaald en niet ongunstig antwoord bekwam [3].

[1] De Regering van *Amsterdam*, door de Staten van Holland gelast, Gedeputeerden der stad te zenden, om mede het antwoord te ontwerpen op het vertoog van LEICESTER aan de Staten-generaal, nam bij deze gelegenheid de Resolutiën, welke ik onder Bijlage I heb medegedeeld, dewijl het stuk eenig licht verspreidt over de geschillen met LEICESTER, en tevens dient, om mijne bewering aangaande de voortdurend gunstige gezindheid van *Amsterdam* jegens den Graaf te bevestigen.

[2] Zie den brief der Amsterdamsche Regering aan LEICESTER hier achter in Bijlage 2.

[3] Resol. der Vroedschap, N°. V, 13 October 1587.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Het is bekend, dat de Graaf vele aanhangers telde onder de geestelijken, wier belangen hij zich bijzonder aantrok. Deze schroomden niet in kwalijk bestuurden ijver de zaak van hunnen beschermer zelfs op den predikstoel te bepleiten. De Amsterdamsche predikanten verdedigden hem aldus in hunne leerredenen, en voeren daarbij hevig uit tegen de toenmalige Burgemeesters, ofschoon de goede trouw van deze boven alle verdenking verheven was, daar zij alle vier voor 's Lands vrijheid veel leeds verdragen en zelfs ballingschap verduurd hadden [1]. Bij de onrust, daardoor ontstaan, kwam nog andere zorg. FREDERIK GIANIBELLI, de vermaarde uitvinder der vuurwerken, tegen PARMA'S brug bij *Antwerpen* gebezigd, toen ingenieur der Engelsche Koningin, kwam te dezer stede, en nam zijn verblijf in eene herberg, gelegen in de Warmoesstraat, waar de *Stad Rochelle* uithing. Zoodra had hij niet de voeten in dit huis gezet, of men plaatste daar een' man tegenover de voordeur, om naauwkeurig na te gaan, wie hem bezocht, en ook hem te volgen, wanneer hij uitging; want de Wethouderschap was gewaarschuwd, dat de Landvoogd voorhad zich van *de Kerk*, zoo als *Amsterdam* door zijne partij bedektelijk genoemd werd, te verzekeren [2]. Evenwel schijnt de ingenieur, zonder eenige geheime oogmerken, zich herwaarts begeven te hebben.

In deze stemming ontving men onverwachts, op vrijdag den tweeden October, alhier het berigt, dat

[1] BRANDT, *Hist. der Reformatie*, Deel I, Boek XIV, bl. 724.
[2] HOOFT, *Nederl. Hist.*, Boek XXVI, bl. 1198.

LEICESTER op weg was naar *Amsterdam* [1], waarvan men geene kennis erlangde, dan nadat hij *Utrecht* reeds verlaten had; gansch anders dan in het voorgaande jaar, toen men verscheidene weken van te voren al verwittigd was geweest van zijne aanstaande komst. In aller ijl werden eenige schikkingen gemaakt voor zijne ontvangst, welke vermoedelijk nog den avond van denzelfden dag zou plaats hebben [2]. LAURENS JAKOBSZOON REAAL, Oud-schepen en Burger-kapitein, toog met zijn vendel naar de Reguliers-poort, in groote bekommering, dewijl de duisternis niet toeliet wel te onderscheiden, hoe groot een gevolg de Graaf zou met zich voeren. Zijn serjant, WILLEM BUIL, geboortig uit het land van *Luik*, die eertijds onder den Prins van Oranje, als ruiter, had gediend, doch naderhand in den koophandel was getreden, redde hem echter uit deze ongelegenheid, door aan te bieden, om alleen de poort uit te gaan en een teeken te geven met fluiten, indien er meer volks in aantogt was, dan men wel wenschte binnen te hebben. Het aanbod werd met erkentelijkheid aangenomen. LEICESTER verscheen kort daarna voor de poort, zonder dat men eenig teeken vernomen had; hij werd dus met zijn' stoet, waarbij ook weder

[1] De geschiedschrijvers stellen alle deze komst op den derden October, doch ik heb gemeend mij te moeten houden aan de rekeningen der stad, waar die, als voorgevallen op den tweeden dezer maand, wordt opgegeven.

[2] HOOFT, t. a. p., bl. 1199, verhaalt, meermalen van JAN HOOFT, toen Schepen- en Burger-kapitein, gehoord te hebben, hoe men hem, na het ontvangen van deze tijding, te vergeefs in zijn huis kwam zoeken, waarop zijne huisvrouw, wetende, dat hij zich in de kaatsbaan bevond, hem van daar liet halen.

Graaf MAURITS was, aanstonds ingelaten. Men vereerde den Landvoogd met het lossen van geschut, en de Schepen, JAN VERHEE, verwelkomde hem met eene sierlijke rede in het Latijn, waarop deze uit nijver te meer zijn vernuft gespitst had, omdat de Oud-burgemeester, MAARTEN KOSTER, een voorstander van LEICESTER, wegens zijne geleerdheid aangezocht, om het woord te voeren, uit kregelheid, omdat men zijn hoofd niet volgde, de vervulling van dezen pligt geweigerd had, wanende, dat niemand in *Amsterdam*, buiten hem in staat was, de eer der stad hierin waardiglijk op te houden.

LEICESTER trok vervolgens met de zijnen, verzeld van een gedeelte der Schutterij, door de Kalverstraat, bij het licht van fakkels en dat van lantaarnen, welke uit alle huizen gehangen waren, gaande naar het Prinsenhof, waar hij weder zijn verblijf vestigde. Even als bij den vorigen keer, werd hier ook thans door den kapitein en luitenant der ruiterwacht met hunne manschap over dag de wacht betrokken. Tevens schijnen de rederijkers nog denzelfden avond eene vertooning gegeven en vuurwerk afgestoken te hebben. HOOFT heeft opgeteekend, dat de genoemde MAARTEN KOSTER woonde in de Oude Doelenstraat, en zijn huis in de tegenwoordige Prinsenhof-steeg eene achterdeur had tegenover de poort van het Hof; uit deze deur zou, volgens het verslag van iemand, die gelast was, op de verrigtingen van den Oud-burgemeester acht te slaan, 's nachts een man van zijne gestalte, in eenen tabbaard gewikkeld, de straat haastig zijn overgestoken, eene wijl daarna terugkeerende[1].

[1] HOOFT, t. z. p., bl. 1200.

Misschien is er tusschen deze zaak, en de volgende, welke de geschiedschrijver onmiddellijk daarop vermeldt, wel eenig verband te vinden.

Des anderen daags had de Graaf den geheelen Krijgsraad, bestaande uit de kolonels, kapiteinen en luitenants, op het middagmaal genoodigd, en onthaalde hen mildelijk. Na het omgaan van een' stevigen dronk, werd hun door DANIËL DE BURGGRAAF, den Secretaris van LEICESTER, wel niet met ronde woorden gevraagd, maar de verklaring genoegzaam in den mond gegeven, dat zij bereid waren, de Burgemeesters in verzekering te nemen. Daarenboven verzocht hij openlijk, dat men ieder' avond, zoo lang Zijne Excellentie in stad bleef, van hem het wachtwoord zou laten halen. Bij het gezelschap had zich, hoewel niet tot den Krijgsraad behoorende, noch wettelijk daar bescheiden, ook gevoegd HERMAN BETSEN ROODENBURG, een warm aanhanger van LEICESTER, welligt om het eerste beslissende woord, hetwelk bij dergelijke gelegenheden bezwaarlijk over de lippen wil, uit te brengen. Terwijl men nu de hoofden bijeenstak, om te beraadslagen, of men aan den Landvoogd eene eer zou kunnen ontzeggen, welke in dien tijd gewoonlijk aan alle aanzienlijke personen daar, waar zij vernachtten, werd toegestaan, trad onverwacht PIETER KORNELISZOON BOOM, regerend Burgemeester, de kamer binnen, hebbende, als Opper-kolonel, den degen op zijde gehangen. Zoodra deze ROODENBURG in het oog kreeg, vroeg hij hem: Wat hij, die toen geene plaats in den Krijgsraad bekleedde, daar thans te doen had? De ander wist in zijne verlegenheid niets anders tot zijne verontschuldiging bij te bren-

gen, dan dat hij, als een getrouw vriend des Vaderlands, zich mede derwaarts had begeven. De Burgemeester, ofschoon nog onzeker van de gezindheid der overigen, gebood hem terstond te vertrekken. Waarop RODENBURG, hoewel het hem anders niet aan moed ontbrak, stil afdroop, zwichtende voor een bevel, met kracht en waardigheid geuit. BOOM voorts onderrigt van BURGGRAAF's voorstel, liet zijne hatelijke redenen, om den Krijgsraad tegen de Regenten op te zetten, onbeantwoord, doch verklaarde nopens het halen van het wachtwoord, dat niemand, dan de Vroedschap, daarin verandering mogt maken; waarom elk wel moest toezien, wat hij begon. Deze mannelijke taal bragt al de aanwezigen tot nadenken, en deed alzoo den ganschen toeleg in rook verdwijnen. Want het was er verre van af, dat de Wethouders, onder welke MAARTEN KOSTER alleen met de Engelschen heulde, aan den Graaf en een' hoop vreemdelingen, die zijne zijde hielden, het middel zouden verleend hebben, om, met het afstaan van het wachtwoord, alle wachten weêrloos te maken, de burgerij te vermeesteren, de oude Regering af te zetten en eene nieuwe in hare plaats te stellen. Hierop toch was het gemunt. Zelfs meende men te weten, dat aan LEICESTER eene lijst was geleverd, waarop de namen stonden van veertien wakkere voorstanders der vrijheid en vrienden van het Huis van Nassau, onder welke ook die van den Raad KORNELIS PIETERSZOON HOOFT voorkwam, welke hij voornemens was een' smadelijken dood te doen sterven. Waarom zij, die het meest zijne aandacht tot zich trokken, zeer op hunne hoede waren, zoo lang als hij zich in de stad bevond.

De Oud-burgemeester REINIER KANT droeg eene wapenrusting onder zijn kleed, en kwam den Landvoogd niet spreken, dan verzeld van verscheidene gewapende schutters, die, wanneer hij in het Hof was gegaan, hem voor de poort stonden op te wachten [1]. Ziende, dat alles hem hier tegenliep, keerde LEICESTER den volgenden dag, onder bedekking van een gedeelte der Amsterdamsche Schutterij, naar *Utrecht* terug op schuiten, hem zoo voor zich en zijne reisgoederen, als voor zijn gevolg, van stadswege verstrekt.

Heb ik gemeend om goede redenen, van HOOFT te moeten verschillen in de voorstelling van 's Graven eerste komst te *Amsterdam*, bij het verhaal van het tweede bezoek, door hem aan de stad gebragt, ben ik dezen geschiedschrijver bijna geheel gevolgd, dewijl zijne berigten hieromtrent mij allezins geloofwaardig voorkwamen. Hij ontving ze van HENDRIK LAURENSZOON SPIEGEL, die het gebeurde op het Prinsenhof vernomen had uit den mond van BARTEL KROMHOUT, welke, als luitenant over een vendel, bij den maaltijd tegenwoordig was, en sedert onderscheidene aanzienlijke ambten der stad heeft bekleed, zoodat naauwelijks eenige twijfel aan de echtheid dier mededeelingen kan bestaan.

De Staten van Holland onderrigt, dat de Landvoogd voornemens was, nu een' togt door eenige Hollandsche steden te doen, besloten, ten einde de rust en eendragt te bewaren, hem te verzoeken, niet

---

[1] WAGENAAR, *Vaderl. Hist.*, Boek XXX, bl. 245. Hij heeft dit overgenomen uit eene geslachtsrekening van de familie HEEMSKERK, MS., bl. 22.

meer dan uiterlijk tweehonderd personen, zoo van den hofstoet, als van zijne garde, met zich te voeren, wanneer hij overal naar behooren zou ontvangen worden [1]. Men mompelde ook ten dezen tijde, dat naardien zijn toeleg op *de Kerk*, of anders *Amsterdam*, verijdeld was, hij nu zou trachten ten minste *de Kapel*, gelijk *Enkhuizen* geheeten werd, te bemagtigen. Op den veertienden October kwam LEICESTER te *Naarden*, met oogmerk, om van daar naar het Noorder-kwartier over te steken; doch gereed staande, om te vertrekken, gewerd hem een brief van *Enkhuizen*, waarin hij gebeden werd, zijne reis derwaarts, tot verhoeding van alle onheilen, voor dat pas te staken. Desniettegenstaande ging hij scheep, en zeilde naar *Hoorn*, waar men hem wel bejegende. Zich verbeeldende, dat die van *Enkhuizen*, welke hij getracht had door een' vriendelijken brief gerust te stellen en voor zich in te nemen, hem de poort niet voor het hoofd zouden durven sluiten, sloeg hij den weg naar die stad in; doch men zond den Graaf eenige gemagtigden te gemoet, die den hoon, hem beschoren, indien hij bij zijn opzet bleef, zoo nadrukkelijk afschetsten, dat zijn plan door hem werd opgegeven. Hij trok daarop terug, en wendde zich naar *Medemblik*, waar een gunstiger onthaal hem ten deel viel.

Nog vóór zijn vertrek naar *Noord-Holland* had de Graaf aan MAARTEN KOSTER geschreven, om verzekering te erlangen, dat de heeren van *Amsterdam* steeds volhardden in hunne oude genegenheid jegens

[1] Resol. van Holland, 17 October 1587, bl. 296.

Zijne Excellentie, gelijk hij hoopte; in welk geval hij niet zou nalaten, deze stad, bij zijne terugreis naar dit Kwartier, te bezoeken. De Oud-burgemeester zwarigheid makende, om dezen brief in het bijzonder te beantwoorden, begeerde daarop het gevoelen der Vroedschap te vernemen. Hem werd opgedragen terug te schrijven, dat Burgemeesters en Raden zeer verwonderd waren geweest over deze missive, nademaal zij niet wisten, aan Zijne Excellentie eenige oorzaak tot zoodanig vermoeden gegeven te hebben. Daarom verzochten zij Zijne Hoogheid, aan zoodanige rapporten geen gehoor, noch geloof te verleenen; doch, indien hem dienstig voorkwam, zijn' weg over deze stad te nemen, vestigden zij zijne aandacht op de Resolutie, uit hoofde van den gevaarlijken tijd, door de Staten van Holland in de laatste vergadering te *Haarlem* genomen, welke ongetwijfeld te zijner kennisse zou zijn gebragt [1]. Hiermede doelde men op het besluit der Staten, vroeger vermeld, waarbij van hem verlangd werd, dat hij met niet meer dan tweehonderd personen de steden zou bezoeken. Inderdaad kwam LEICESTER, hoewel zulks door geen' onzer geschiedschrijvers is opgeteekend, nog eens te *Amsterdam*. Zijne komst alhier was dan ook thans niet, als eertijds, in luister aan den intogt van een' zegevierend overwinnaar gelijk, maar geleek veeleer naar den terugtogt van een' krijgsoverste, nadat deze eene beslissende nederlaag heeft ondergaan [2]. Hij had uit

[1] Resol. der Vroedschap, N°. V, 27 October 1587.

[2] WAGENAAR zegt in zijn *Amsterdam*, Deel I, bl. 402, dat het niet blijkt, of LEICESTER ten dezen tijde wel in *Amsterdam* is

Medemblik aan de grietenijen en steden van *Vriesland* geschreven, dat zij te *Franeker* eene dagvaard zouden beleggen, waarop hij zelf, in het belang van het gewest, wilde verschijnen; het antwoord daarop was: dat men, uit vreeze voor onlusten, van zijn bezoek wenschte verschoond te blijven. Aldus ook in *Vriesland* het hoofd stootende, besloot hij de terugreis weder aan te nemen. Den derden November kwam hij met zijn schip op stroom voor *Amsterdam*, en werd, benevens zijn gevolg, in vier schuiten naar de Damsluis gebragt, zettende, na slechts korten tijd hier vertoefd te hebben, zijne reis voort naar *Utrecht*.

Inmiddels was de aanslag op de stad *Leiden*, ondernomen met medeweten, zoo niet op last van den Landvoogd, ook verijdeld, en werd de verwijdering tusschen hem en de Staten van Holland hoe langer des te grooter. Te vergeefs was het, dat die van *Amsterdam* nogmaals eene poging deden, om de geschillen bij te leggen, en er nadrukkelijk om aanhielden, dat het misverstand tusschen Zijne Excellentie en de Staten, mitsgaders eenige andere heeren gerezen, door vriendelijke tusschenkomst van onpartijdigen mogt worden uit den weg geruimd [1]. Maar

gekomen. Mij is uit de Stads-rekeningen gebleken, dat zulks wezenlijk het geval is geweest. Tot deze en de verdere stukken, uitmakende het Archief van Thesaurieren der stad *Amsterdam*, heeft onze Stads-historieschrijver geenen toegang gehad, waardoor vele bijzonderheden, vooral aangaande het huishoudelijk bestuur der stad, hem onbekend zijn gebleven.

[1] Resol. der Vroedschap, N°. V, 10 en 11 November 1587. Dat de genegenheid van het Amsterdamsche Bestuur jegens LEICESTER, in weêrwil van zijne verraderlijke poging alhier, nog niet geheel was uitgedoofd, bewijst ook een besluit der Vroedschap van den-

de klove was te diep, de scheuring te wijd, dan dat eene hereeniging nog tot stand kon worden gebragt. LEICESTER had het algemeene vertrouwen verloren, en zag zelfs *Utrecht*, hetwelk hij tot zijne verblijfplaats gekozen en merkelijk bevoordeeld had, allengskens van zich vervreemden. De tijd was daar, dat hij, van wien men redding en bevrijding hier verwacht had, voor levensbehoud en eigene veiligheid moest zorgen. Hij nam de wijk naar *Vlissingen*, en vertrok in December van daar naar *Engeland*, waar de Koningin hem terstond beval, afstand te doen van zijne Landvoogdij over *de Nederlanden*. Aldus eindigde het bestuur van den Graaf, waarvan men zich in ons Vaderland, en vooral te *Amsterdam*, aanvankelijk de beste vruchten voor 's Lands vrijheid en welvaart beloofd had, en laag daalde in aller schatting de trotsche gunsteling van ELISABETH, vroeger door haar zoo hoog in eere verheven. En het kon ook wel niet anders; want wat men zich al schoons van LEICESTER's bewind en *Engeland's* onderstand had voorgesteld, bleek in de uitkomst niet meer te zijn, dan eene ijdele hoop, eene teleurgestelde verwachting.

Ik heb mijn onderzoek naar de komst van LEICESTER te *Amsterdam* in 1586 en 1587 ten einde ge-

---

zelfden dag, om aan de Gedeputeerden voor de vergadering der Staten van Holland op te dragen, in de betaling van het tractement Zijner Excellentie te bewilligen en hem dit zelfs voor den tijd, dat hij in *Engeland* geweest was, toe te staan, indien het bleek, dat de reis derwaarts op verzoek der Staten-generaal en van landswege was ondernomen.

bragt, waarbij tevens door mij is aangetoond, op welke wijze de Amsterdammers in die jaren zich ten aanzien van den Landvoogd hebben gedragen, en hoe LEICESTER wederkeerig ten hunnen opzigte heeft gehandeld. Daarin is, zoo ik mij niet bedrieg, overtuigend bewezen, dat een verraderlijke toeleg op het leven van den Graaf, bij zijne eerste komst alhier, ten onregte aan hen wordt toegeschreven en verweten, terwijl het geschiedverhaal verder vermeldde, hoe hij zelf, bij zijne tweede komst, het voornemen heeft gekoesterd, om *Amsterdam* door verraad te overweldigen. Bijzondere gunsten en voordeelen heeft de stad van hem of door zijn bestuur niet genoten. De vergunning immers tot het daarstellen van eene Munt had geen gevolg wegens de tegenkanting van *Dordrecht*, hetwelk voorgaf, op het bezit hiervan uitsluitend regt te hebben. Ook aan de bewilliging tot de vergrooting en versterking der stad zal men geene groote waarde hechten, wanneer men bedenkt, dat het besluit hiertoe wegens den drang der noodzakelijkheid en het gevaar der tijden reeds vroeger bij de Vroedschap genomen en door den Prins van Oranje goedgekeurd was, zoodat het verzoek van de Burgemeesters, aan den Graaf gerigt, om nadere bekrachtiging, moeijelijk, zonder opzien te baren of ongenoegen te verwekken, kon worden geweigerd. Daarentegen heeft *Amsterdam*, als zijnde eene plaats, welke ten allen tijde van den handel heeft bestaan, gelijk het daaraan zijne opkomst en bloei te danken had, onder LEICESTER's regering, door het plakkaat op de zeevaart en andere, de nering belemmerende, maatregelen zeer veel geleden. En echter, hoezeer

verkort in hunne regten en gekrenkt in hunne belangen, verdroegen de Amsterdammers geduldig het harde juk, hun door den vreemden gebieder opgelegd, om van een zwaarder nog, dat van gewetensdwang, ontheven te worden.

Het, door mij voorgestelde, tafereel is ontleend aan een der belangrijkste tijdperken onzer geschiedenis, dat van den opstand onzer voorvaderen tegen *Spanje*. Wij zien daarin de hulk van Staat door de stormen, uit het Zuiden opgestoken, heen en weder geslingerd, zoekende nu eens in *Engeland*, dan weder in *Frankrijk* eene veilige haven te bereiken, terwijl juist daardoor een nieuw gevaar voor haar ontstond, te weten: om op de Britsche klippen te stranden of op de Fransche banken te verzeilen. Noch aan den Engelschen Graaf van LEICESTER, noch aan den Franschen Hertog van ANJOU was het roer van den Staat veilig toevertrouwd; daartoe werd een vaster wil en een rijper overleg gevorderd. Beider bestuur, en bijzonder dat van LEICESTER, levert ons het bewijs, hoe nietig in hagchelijke omstandigheden het vertrouwen is op den belangeloozen bijstand der naburige mogendheden. Het leert ons, dat het beter is, alsdan op eigene vermogens en hulpmiddelen te vertrouwen, in eigene krachten steun en sterkte te zoeken; want daaraan, en niet aan de hulp van anderen, had ons voorgeslacht, onder den zegen des Allerhoogsten, eindelijk zijne redding en verlossing van de Spaansche overheersching te danken. Ziedaar eene gewigtige les, die ook wel eens in latere dagen niet genoegzaam is ter harte genomen, en welke, ware zij immer opgevolgd, ons

Vaderland voor veel schade en schande zou hebben behoed. Mogt die les verder volgens eisch en belang worden betracht, dan zal ons volk, hoewel klein in tal van zielen en beperkt in uitgestrektheid van grondgebied, zijne plaats in de rij der vrije natiën van *Europa* waardiglijk handhaven en in zijne zelfstandigheid den zekersten waarborg bezitten eener duurzame onafhankelijkheid.

BIJLAGE I.

Resolutiën der Vroedschap van Amsterdam, *betreffende het antwoord, aan* LEICESTER *te geven, op het vertoog, door hem aan de Staten-generaal overgeleverd.*

Op huyden den XXII^en^ Septembris XV^c^ LXXXVII mijne heren de burgermeesteren ende XXXVI raeden geresumeert hebbende die remonstrantie, by Zijne Excellentie den Staten-generael overgelevert, beduncken, onder correctie, dat aengesyen die heren burgermeesteren ende XXXVI raeden eghene particulyere wetenschap hebben van 'tgunt daerinne tot het XVIIe articule wordt verhaelt, als wesende zaecken, gevallen tusschen Zijne Excellentie ende de Staten-generael, in *Zeelant* vergadert, ter wederaencompst van Zijne Excellentie, mitsgaders Zijne Genade, den Grave van HOHENLOO, dat daeromme 'tzelve bij de Staten-generael ende Zijne Genade beantwoordt moet worden, doch dat die Gedeputeerden deser stadt op die vergaderinghe van de Staten van *Hollant* die hant zullen houden, ten eynde die Gedeputeerden van *Hollant* op die vergaderinghe van de Staten-generael werden belast ende oick Zijne Genade van HOHENLOO versocht, dat sulex geschyede, met de meeste sachtmoedicheyt ende respecte van Haer Majesteyt ende Zijne Excellentie.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Ende zoe veel het XVIIe ende naervolgende articulen angaet, verstaen burgermeesteren ende XXXVI raeden, dat zy daerop moeten resolveren, ende dat heure resolutie op die vergaderinghe van de Staten van *Hollant* ingebrocht behoort te worden, op die naervolgende poincten:

Eerst, alzoe in 't XVIIe articule van de voorsz. remonstrantie mentie wordt gemaect van de laetste remonstrantie, tot *Dordrecht* Zijne Excellentie gepresenteert, gelijck off dezelve poincten, zoe van limitatie ende verclaringhe van de authoriteyt, Zijne Excellentie bij acte gedefereert, als daer gansch tegens strijdende, zoude vervaten, verstaen, dat diezelve remonstrantie geconfereert zall worden met de acte van delatie op 't gouvernement, ende ondersocht, off daerinne sulex yet werdt gevonden, 'twelck in suleken gevalle moet worden gericht.

Nemaer aengesyen Zijne Excellentie in 't XXXIe ende XXXIIIe articule mentie maect van 't gouvernement, volgende de acte van delatie ende gelijck Zijne Excellentie die tot noch toe heeft gehadt, ende dat die Staten an de andere zijde by monde ende in gescrift dickwils hebben verclaert, dat zy noyt andersints gesint zijn geweest, als Zijne Excellentie die in conformité van de acte te laten ende daerinne te mainteneren ende gehoorsamen, in voughen, dat zy ter wederzijden schijnen in dit generael versouck eensgesinnet te zijn, dan dat die questye ende het different schijnt in 't verstant ende exercitie van de voorsz. acte gelegen te zijn, soe zijn die XXXVI raeden geresolveert ende vynden goet, omme eens tot een eynde van dese misverstanden te commen, dat Zijne Excellentie door de heren Presidenten van den hoogen ende provincialen Raden, ende die twee heren van denzelve Rade, die hen tegenwoordich als middelaers nevens den Cheurfurst laten gebruycken, worde versocht, dat Zijne Excellentie belyefde eens rondelick Zijner Excellentie's menynghe ende verstant op die zelve acte in gescrift te verclaren: Waerinne ende hoe Zijne Excellentie

verstaet, die tot noch toe gehadt ende gebruyct te hebben, ten eynde die Staten mogen weten ende ondersoucken, oft 'tzelfde met die voorsz. acte ende haer menynghe in 't differeren van 't gouvernement es overeencommende, ende die zaecke sulex mach worden beleyt by de voorsz. heren, dat Zijne Excellentie contentement hebbe. Daertoe, onder correctie, seer dyenstelijck zall wesen te ondersoucken, wat authoriteyt die Gouverneurs-generaels ten tijde van Keyser KAEREL hoogere memorie wettelick hebben gehadt, ende waerinne, ende hoe zy die hebben gebruyct, daertoe die voorsz. acte en den eedt, daerop geprestceert, haer respective sijn refererende, want soe langhe men ten wederzijden *in terminis generalibus* [1] spreect ende blijft, es te beduchten, dat weder nyeuwe differenten ende misverstanden zullen verrijsen ende deur onrustighe geesten verweet worden.

Het twede poinct, daerop moet worden geresolveert, es het poinct van contributie. Ende overmits Zijne Excellentie in 't XXXIe articule van de voorsz. remonstrantie verstaet, die beleydinghe van de generale middelen ende contributiën aen te vaerden tot Zijnder Excellentie's ende des Raets dispositie, ende in 't XXXIIIIe articule, zonder enighe limitatiën, dan hyer bevorens, zoe staet van gelijcken die acte van consent te resumeren, mitsgaders die consenten, by de Provinciën voor het voorleden jaer gedragen, ten eynde men ondersoucke, wat limitatiën aldaer zijn geconditioneert, zoe in 't poinct van contributie, als het beleyt van de generale middelen (die volgende de resolutie bij de heren Staten van *Holtant* in Februario genomen ende in die Generaliteyt ingebrocht nyet connen worden gecedeert, voor ende alleer de andere provinciën die zullen hebben geconsenteert ende ingevoert). Ende dat alzoe Zijne Excellentie van gelijcken gegeven werde alle redelick contentement, ende alle onnodighe

[1] *In algemeene termen.*

ende veelheyt der limitatiën nagelaten ende alleenlick die noodichste gestelt, als het betaelen van de garnisoenen in *Hollant*, alle acht ende veertich daghen, ende binnen deser stadt alle maents, volgende den contracte ende de acte van Zijne Excellentie, doch alles op decharge van Zijne Excellentie ende den Raedt van State. Item dat die willighe voor d'onwillighe nyet worde geëxecuteert, off ten minsten dat die Staten in 't executeren van de onwillighen by Zijne Excellentie werden geassisteert, ende dat voorts die resterende penninghen gestelt worden tot dispositie van Zijne Excellentie ende Raedt van Staten, ende alle vordere limitatiën naergelaten, vuytbesundert 'tgunt van die privilegiën nyet te prejudiceren ofte in consequentie te trecken in de voorgaende acte van consent es vervaet.

Die twede ende meeste swaricheyt in 't poinct van contributie, by Zijne Excellentie gemoveert, es dat Zijne Excellentie in 't XXXIIIIe articule verclaert te verstaen (gelijck oick die Staten-generael selffs zouden hebben gedaen), dat die contributiën van II^em^ guldens ter maent tot betalinghe van de ordinarys garnisoenen (die Zijne Excellentie acht nyet vermindert te connen worden), nyet alleenlick nyet genouch ende bestant en zijn, nemaer dat daeraen in 't jaer V^c^ LVI^m^ guldens te cort souden comen, die by extraordinarys consenten ofte quotisatiën moeten worden gevonden, ende dat oversulcx egeene ordinarys contributie soude connen bekeert worden, om te slaen ende onderhouden een veltlegher ende te vervallen andere nootelicke oncosten, behalven die oncosten ende lasten van de schepen van oirloghe ende toerustinghe ter zee. Item dat Zijne Excellentie in 't XXXIe articule aenbyet, ende seyt, bereyt te wesen, alle goede dyensten den Landen te doen, zoe verre de Staten-generael Zijne Excellentie connen doen blijcken, ende gelijck in 't XXIe articul wordt verhaelt, dat Haer Majesteyt te vreden es, haer secours te continueren in gevalle die Staten-generael Zijne Excellentie

met blijckende daet ende nyet met woorden off op pampyer connen versekeren, dat die middelen ende contributiën van de Landen genouchsaem zijn, omme het oirlooch tegens heur vianden te herden ende voeren. Maer in gevalle nyet om sulcken oirloghe te continueren, als in 't XXIIIIe articul staet, als 't behoort, dat in sulcken gevalle Haer Majesteyt Zijne Excellentie heeft belast, den Staten-generael te kennen te gheven, dat zedert het verlyes van SLUYS Haer noch enighe openinghe van vrede by den Hertoghe van PARMA es gedaen.

Item in 't XXXIIIe articule, dat Zijne Excellentie in sulcken gevalle benoodicht es te protesteren, dat zoe daer enich verlyes ofte ongemack overcompt, die schande ende faulte Haer Majesteyt noch Zijne Excellentie nyet behoort gegeven te worden; ende in 't XXXVIe articule, dat gemerct men gheen beteren staet van middelen maken can, noch meerder contributiën opbrengen, Zijne Excellentie nyet en zyet, waertoe zijn tegenwoordicheyt herwertsover zall dyenen, ofte wat goets Zijne Excellentie zal connen doen. Gelijck Zijne Excellentie oock deur den Heere VALCK ende MENYN heeft doen verclaren, dat die middelen van de Provinciën, sijns beduncken, nyet bestant en zijn, bovendyen dat se all te saemen moeten gevonden worden bij capitatiën ende andere contributiën, vallende den burgers ende gemeynte zeer bezwaerlick ende voortaen ongeerne gedragen ende met executie moeten geïnnet worden, behalven de oneenicheyt van de Provinciën op die contributiën ende middelen, omme welcke swaricheyt te voorcommen, zoe bedunct (onder correctie als voor), dat die Provinciën, Steden ende Leden respective moeten ondersoucken, wat zy ten vuytersten vermogen te doen, ende dat vooral die Edelen ende Steden van *Hollant*, als meest contribuërende, ondersoucken (daerop resolutie moet alsnu worden genomen) off het in der Landen ende Steden vermogen es, heur contingent van het voorsz. cort van V^c^ LVI^m^ guldens in de ordinarys contributie tot betalinghe van de ordi-

narys garnisoenen te suppleren, ende daerboven haer contingent te furneren, dat men tot slaen ende onderhout van een veltleger ende andere noetlicke oncosten van noode heeft, ende dat hyerinne een yder sulex hem evertuere, ende handele, als hy ten vuytersten vermach. Ende zullen de Gedeputeerden tot dyen eynde moghen verclaren, dat nyettegenstaende dese Stadt ten hoochsten dus langhe boven heur vermogen es beswaert, zoe met extraordinarys repartitie over de Steden, als met die voet van verpondinghe, ende anders, in voughen, dat daerdeur nyet alleen vele vremde inwoenders, maer oick verscheyden van de treffelixste burgerye alleenlick daeromme in andere naerbuyer Steden metter woone hebben begheven, ende noch dagelixs doen, in aensyen van de cleyne lasten, die zy aldaer hebben te draghen, dat nochtans men te vreden es, in te willighen op eenen eenparighen voet die naervolghende middelen off andere, die by andere geproponeert ende practicabel bevonden zullen worden. Te weten, dat hyervan staet gemaect zijnde, men ondersoucke, hoe veel crijchsvolck daervan te paerde ende voet, soe ordinarie tot garnisoen, als extraordinarie tot een veltlegher, voor vijff off ses maenden mette appendentiën ende dependentiën van dyen mach onderhouden worden.

Waerby gevoucht het secours van Haere Majesteyt, dat daer vuyt Zijne Excellentie werde verthoont, dat die middelen bestant zijn, om door Godes genade, bij goede ordre d'oirloghe te continueren ende den viant te wederstaen, gemerct sonder zoe groote middelen 'tzelve bij Zijne Excellentie van Orangiën, God loff, te vooren es geschyet geweest, ende men by de consenten by die van Brabant, Gelderlant, Vlaenderen ende andere in de Generaliteyt, zoe voor 't aennemen van den Hartoghe van Allenson, als ten tijde van Zijner Hoocheyts Gouvernement gedragen, mach zyen; op welcken tijt alle die voorsz. Provinciën genouch in heur geheel ende die lasten van den oirloghe tot defensie van de-

zellfde grooter ende swaerder zijn geweest. Dat daeromme Zijne Excellentie werde versocht, die hant van zoe gerechtighe ende Godlicke zaecke nyet te trecken, maer in Zijnder Excellentie's dienst ende gouvernement te volherden, nyet twijffelende, off Haer Majesteyt sall haer secours, volgende den tractate ende Haer Majesteyts belofte, continueren.

Op 'tgunt in 't XXIIIIe, XXVIe, XXVIIe, XXVIIIe, XXVIIIIe ende XXXe articule van de vredehandelinghe werdt verhaelt, soude men bij de laetste resolutie, by de XXXVI raeden genomen, voor deser tijt noch mogen persisteren, ten waere die Gedeputeerden op die vergaderinghe van de Staten-generael verstonden, dat enighe andere Provinciën tot die vredehandel wilden verstaen, ende daerop quaemen geresolveert. In welcken gevalle zy zouden mogen nemen een cort rapport, als oick die op de vergaderinghe van de Staten in den Haeghe zullen wesen, om alle scheuringhe ter eerster instantie te eviteren, ende met goede voorsichticheyt naerder op den vredehandel ende conditiën van dyen gedelibereert te worden metten ghenen, dyen het mede angaet ende behooren te weten.

Op den XXIIIen Septembris XVc LXXXVII die raeden geresumeert ende naerder geëxamineert hebbende het poinct van contributie, in die remonstrantie van Zijne Excellentie verhaelt, ende geconsidereert de inconveniënten ende swaricheden, die daer vuyt den Landen zouden mogen overcommen, in gevalle Zijne Excellentie gheen contentement daerop worde gegeven ende bij faulte van dyen die hant van die defensie der Landen (des God verhoede) zoude commen te trecken, hebben geresolveert, dat in gevalle Zijne Excellentie mette acte van consent op den XXIIIen deser Zijne Excellentie by de Staten-generael (als die voorsz. raeden verstaen) overgelevert, egheen volcomen contentement hadde genomen, noch oick met 'tgunt op die vergaderinghe van de Staten van *Hollant* op 't poinct van contributie vorder zall mogen worden gere-

PERPUSTAKAAN NASIONAL

solveert ende geconsenteert, soude nemen, die Gedeputeerden deser Stede alsdan met de Staten van *Hollant* zullen doen legghen in deliberatie, oft nyet geraden waere (omme voor God, Zijne Excellentie en een yder te betoghen, dat die Staten egeensints van meyninghe zijn, soe Godlicke ende rechtvaerdighe zaecke, daeromme zy zoe bloedighe oirloghe dus langhe hebben gevoert, te verlaten), Zijne Excellentie te communiceren, dat zoe verre Zijne Excellentie mocht verstaen (als men verhoopt neen), dat die voorsz. middelen van contributie nyet genouchsaem zouden wesen, omme het oirlooch tegens den Conynck van Spaengiën te voeren, als behoort, men nyet goet zoude vynden aen enighe van de nabuyrighe Evangelische Fursten, Princen off Steden assistentie van gelt ende anders te versoucken, 'twelck men verhopen zoude tegens den aenstaenden somer te weghe te brenghen, ende dat 'tzelffde, gevoucht bij die middelen van de Landen ende het secours van Haer Majesteyt, souffisant bevonden zall worden, omme oick een oirlooch offensyf den Spaengaerden ende heuren aenhangers te maecken, ende die zaecken met Godes hulpe tot een geluckigh eynde te brenghen. Welverstaende, dat men Zijne Excellentie beloven zall, met nyemant te tracteren, als met soodanighe heren off Steden, dye men weet van de Evangelische religye professie te doen, ende Haere Majesteyt ende Zijne Excellentie toegedaen te wesen, ende dat oick metten zelffven nyet zall worden besloten, als bij voorweten van Haere Majesteyt off Zijne Excellentie, als Gouverneur-generael, in conformité van 't XXIe articule van den tractate, met Haer Majesteyt gemaect, verhopende ende nyet twijffelende off Zijne Excellentie zall goet vynden, dat aengesyen Zijne Excellentie belieft heeft te verclaren, dat Haere Majesteyt (om die periculen van den oirloghe, die Haere Majesteyt van Spaengiën, Vranckrijck ende Schotlant heeft te verwachten) nyet gelegen zoude wesen, omme haer secours te vermeerderen, gemeret

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Haere Majesteyt op de conservatie van haere rijcken zelffs oirdre moet stellen, dat die Staten beneerstighen, die vorder middelen tot heur behoudenisse noodich andersints te weghe te brenghen, indyen 't doenlick zij, ten eynde Godes heyligh Woordt ende Gemeynte by gebreecke van dyen nyet en worde in dese Landen geëxtirpeert ende vuytgeroyt, ende de ingesetenen van den Lande commen te vallen in handen van de Spaengaerden, tot heurder vrouwen ende kynderen ende alle ommeleggende Evangelische nabuyer Rijcken, Landen ende Steden bederffenisse ende onderganck. Ende alzoe die wynter voorhanden es, in dewelcke, om die onbequaemheyt des tijts, die viant zijn gewelt zoe nyet can gebruycken, als by den somer, dat daeromme Zijne Excellentie belyeve mette ingewillichde contributie van de Landen ende secours van Haere Majesteyt die defensie van de Landen te continuëren, met hope ende vast vertrouwen, dat in gevalle bij voorweten van Zijne Excellentie die voorsz. voet goet gevonden wordt, de Staten die voorsz. assistentie van penninghen off anders in voughen, als vooren, by de voorsz. Princen off Steden te weghe zullen brenghen, wier welvaert off qualickvaert de Staten verstaen aen de behoudenis ofte verlyes van dese Landen mede gelegen te zijn. Ende dat zy daeromme zonder voorweten van dezelffven in handelinghe off tractaet metten Conynck van Spaengiën ofte Hertoghe van Parma nyet behooren te treden, in aensyen zoewel van 't groote interest, dat die naerbuyer Princen ende Steden by den vredehandel ende conditiën van dyen zouden moghen crijgen, als van die groote schade ende verhinderinghe, die zy ende heure ondersaten by desen lanckduyrighen oirloghe in heur traffijcke ende handelinghe hebben geleden. Ende in gevalle by dezelffve nabuyer Princen ende Heren by de Staten alsulcke vorder assistentie, als zy verhopen, nyet conde werden te weghe gebrocht, ende die middelen tot continuatie van den oirloghe nyet souffisanter middelertijt gepractiseert conden worden,

omme alsdan naerder op de vredehandelinghe oock met voorweten van de voorsz. naebuyer Princen ende Steden (als daerbij geïnteresseert) gedaen te worden, als tot conservatie van die waere Christelicke religye, liberteyt, privilegiën, verseeckertheyt van de Landen ende onderhoudt van bryeven, charteren ende instrumenten van de Provinciën ende Steden van den Conynckrijcke van Engelant ende andere Conynckrijcken ende naebuyeren met dese Landen ende Steden bevonden zall worden te behooren.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

BIJLAGE II.

Brief der Stedelijke Regering van Amsterdam *aan den Graaf van* LEICESTER.

Deurluchtighe Hoochgeboorn Grootmogende Furst!
Genadighe Heere!

Wy hebben Uwer Ex^ie^ bryeve van den negenden deses lopende maents mitsgaders die remonstrantie, die Uwe Ex^ie^ belieft heeft daer nevens te doen overzeynden, met alder reverentie den XVI den ontfangen, ende dezelffde (den Schepenen, Collonellen ende Burgher-hopluyden voorgelesen ende gecommuniceert zijnde) metten Vroetschap off XXXVI raeden deser stede geleyt in communicatie. Ende wy daerby verstaende, dat Uwe Ex^ie^ bericht zoude wesen, dat enigen hen vervordert zouden hebben, zoe in openbaer vergaderingen als in verscheyden faemstroyengen, vuyt te gheven, dat Uwe Ex^ie^ herwaerts overgecommen was, naerdat die Co. Ma^t^ van Engelant affgehandelt ende besloten hadde den pays metten Conynck van Spaengiën, om Uwe Ex^ie^ in den gouvernemente, Uwe Ex^ie^ gedefereert, te bevestighen, ende deur dit middel die Provinciën ende Steden te leveren in handen van de Spaengaerden, waerop wy Uwe Ex^ie^ met alder eerbyedinghe voor antwoordt wel hebben willen dyenen, dat wy ten hoochste bedrouft zijn geweest, dat Uwe Ex^ie^ sulcke impres-

sie zoude hebben genomen, Uwe Ex^ie verseeckerende, dat wy noyt van yemanden, sulex als Uwe Ex^ie es scrijvende, hebben gehoort, noch oick ons zouden connen persuaderen, in yemants gedachten gevallen te zijn, alzoe wy ons ten hoochsten verseeckert houden van het vast vertrouwen, dat alle vroomen hebben op Haer Co. Ma^t ende Uwe Ex^ie, ende dat God, die Haere Ma^t ende Uwe Ex^ie in zoe vele verscheyden periculen tegens die listighe practiken van de Spaengaerden ende andere vianden der waere Cristelicke kercke ende religye (daervan God Haere Ma^t tot een beschermersche heeft gestelt) zoe miraculeuselick heeft erhouden ende bewaert, Haere Ma^t zall laten beweghen, omme metten ghenen enighen pays op te rechten, diewelcke nyet anders en soucken, als met gewelt ende practijcke Godes heylighe Woordt ende zijn gemeynte gehelijck vuyt te royen. Wy hebben ons geïnformeert, wat van der voorsz. zaecke mocht zijn, ende hebben Uwe Ex^ie sinceerlick ende rondelick met behoorlijcke reverentie nyet willen verberghen, dat alhyer nyet hetgheene Uwe Ex^ie missive es inhoudende, nemaer wel zeeckere geruchten onder 't gemeen volck zijn verstroyt van enighe handelinghe van pays, die tusschen Haer Ma^t ende den Conynck van Spaengiën zoude voorhanden zijn, ende dat tot dyen eynde ende omme in communicatie daerop te treden oick enighe ter wederzijden zouden zijn gecommitteert. Dan dese saecke ten vuytersten ondersocht, heeft men bevonden, dat alle dieselve geruchten nyet by yemant van dese Landen, nemaer vuyt vianden Landen heymelick hyer in dese Landen zouden zijn verspreyt, gelijck oock vuyt Hamburch ende andere vuytlandische Landen ende Steden, zonder dat wy alsnoch eygentlick hebben connen vernemen, deur wyen. Waeromme wy 'tzelve als een vuytstel van den viant (licht omme zijn ondersaten *in officio* te houden) hebben geacht ende egeen gelove connen gheven. Versoucken ende bidden daeromme gansch dyenstelick, dat Uwe Ex^ie be-

lyeve, Haer gheensints deur quade rapporten van enighe onvreetsamighen te laten bewegen tot enighe affkeer van dese Landen, nemaer in die goede affectie ende toegenegentheyt te volherden, ende oick die genadighe hant bij Haer Co. Ma^{t} te houden, ten eynde Haer Ma^{t} Haer erkennende over den droevynghen staet van dese Landen, diewelcke geduyerende dese lanckduyrighe oirloghe het vuyterste hebben gewaeckt (gelijck zy noch door Godes genade zullen doen), belyeve het aengevanghen werck Gods voort te hanthouden ende Haere Ma^{ts} assistentie, is 't doenlick, te vermeerderen, ofte ten minsten het jegenwoordighe volgende den tractate te continuëren, met vast vertrouwen, dat God Haer Ma^{t} ende Haere Ma^{ts} rijcken zall seghenen ende die overhant tegens Godes ende Haere Ma^{ts} vianden laten behouden. Soe vele het verder inhoudt van Uwe Ex^{ie} missive ende remonstrantie angaet, zoewel concernerende die vredehandelinghe, als d'authoriteyt Uwe Ex^{ie} gedefereert, mitsgaders het poinct van contributie tot sustentatie ende onderstant van den oirloghe, alzoe Uwe Ex^{ie} belieft heeft diezelve remonstrantie den Heren Staten Generael te doen presenteren ende van Heur E. eyntelicke resolutie te versoucken, ende dat het inhouden van dyen die geünieerde Provinciën eensamentlick es concernerende, zoe bidden wy Uwe Ex^{ie}, dat diezelve belyeve, ons voor geëxcuseert te houden, dat wy daerop voor dese tijt nyet antwoorden, gemerct Uwe Ex^{ie} naer haere groote wijsheyt ende voorsichticheyt wel can bemercken, wat inconveniënten daervuyt zouden moghen verrijsen, ingevalle die steden in sulcke gewichtige saecken, den geheelen staet ende conservatie van de Landen betreffende, yet besonders ende apart souden resolveren ende inbrenghen, daer vuyt de ondergancx van de Landen soude mogen volghen. Wy en sullen nyet naerlaten, daerop sulcke resolutie te nemen, ende op die vergaderinghe van de Staten inne te brenghen, oick die hant, zoe vele in ons es, helpen houden, dat aldaer op

alles sulex zall worden geresolveert, als tot vorderinge ende conservatie van de waere Christelicke religye, welvaert der Landen ende meesten contentement van Haer Mat ende Uwe Exie enichsints nae het vermogen van de Landen doenlick zall wesen. Ende hyermede kussende die handen van Uwe Exie, bidden God, Deurluchtighe Hoochgeboorn Grootmogende Furst, enz.

Den XXVIen *Septembris* 1587.

BIJLAGE III.

Uitgaven van Amsterdam *ten behoeve van* LEICESTER, *zijn gevolg en de Engelsche soldaten, overgenomen uit de Thesauriers-rekeningen der Stad* [1].

1586.

Verschoncken an de trompetters ende andere speelluyden van Sijn Ex^ie^ den Grave van Leychester, ten tijde als deselve op het racthuys deser stede te ghaste geladen was. *f* 99.13.*st.*

Verschoncken tot hoefghelt an de foierierders van Sijn Ex^ie^ ende de hellebaerdiers van graeff Mauris. . . . . *f* 63.—.

Cornelis Jansz. biersteecker betaelt over de coop ende leverantie van vijff tonnen Engels biers, gecoft, om verschoncken te werden an Sijn Ex^ie^ ende an graeff Mauris, als sy hier ter stede waeren. . . . . *f* 44.15.*st.*

[1] Deze uitgaven zijn woordelijk, doch met eenige bekortingen, uit de Rekeningen van Thesaurieren getrokken. De prijs van alles is in de Rekeningen zelve op tweederlei wijze uitgedrukt, te weten, in guldens, stuivers en penningen, en in ponden, schellingen en grooten; van welke opgaven ik de eerste, als genoegzaam, heb beschouwd. Behalve de opheldering, welke de geschiedenis door deze uitgaven erlangt, leeren zij ons ook de waarde van verscheidene zaken en waren in die tijden kennen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Trijn Pietersdr. betaelt over de coop ende leverantie van 450 ponden vuytgelesen rootschaer, gecoft om verschoncken te werden an graeff Mauris. . . . . *f* 28.5.*st.*

Hans de pasteybacker betaelt over 't maecken ende de leverantie van diversche pasteyen, soe van visch als vleysch, gebruyckt opten maeltijt, als Sijn Ex^ie^ op 't zeghelhuys deser stede te ghaste geladen was. . . . . *f* 84.14.*st.*

Pieter Levertsz. de pasteybacker betaelt vuyt saecke als boven . . . . . *f* 64.—.

Haes Cornelisdr. pasteybackster betaelt vuyt saecke ende ten fine als vooren. . . . . *f* 81.4.2.

Baernt Aeriaensz. vischer betaelt over de coop ende leverantie van verscheyden vischwerck, bij hem gelevert ten tijde als Sijn Ex^ie^ op 't zeghelhuys deser stede te ghaste geladen was . . . . . *f* 59.2.*st.*

Aernt Pietersz. Sandelijn betaelt an allerley victualiën, 'twelck hy gedaen heeft opte galeyen, die Sijn Ex^ie^ van Haerlem hier ter stede gehaelt en gebrocht hebben. . *f* 55.13.*st.*

Vinchent Coster betaelt voor impost, bij hem verschoten, van drie tonnen Engels biers, gedroncken opten maeltijt, als Sijn Ex^ie^ hier ter stede te ghaste geladen was. . . 9.12.*st.*

Hendrick Pietersz. Swardt betaelt over de coop ende leverantie van vijff aem ende dertien viertel delewijns, gedroncken als Sijn Ex^ie^ op 't zeghelhuys deser stede te ghaste geladen was. . . . . *f* 246.17.*st.*

Pieter Brames betaelt over de coop ende leverantie van drie amen ende een halff Rijnsche wijn met XXII kannen by deser stede gecoft tot behouff van Graeff Mauris, als hy hier ter stede met Sijn Ex^ie^ de Grave van Leychester gecomen was. . . . . *f* 147.1.8.

Dirck Pietersz. bancketbereyder betaelt over 't bereyden van bancket, daermede men Sijn Ex^ie^ den Grave van Leychester op sijn blide incompste vereert heeft, mitsgaeders over sijne andere diensten ende moyten, die hy gehadt heeft

in 't copen van vele ende diversche provianden totten maeltijt dienstich . . . . . *f* 1200.

Betaelt an Tresorieren over presentatiën van wijnen, oncosten van maeltijden, ende andere cleyne gelden, gevallen in 't quartier jaers van den 1 Februarij totten laesten Aprilis 1586. . . . . , ... *f* 306.1.8.

Jan van der Beecke betaelt voor de coop ende leverantie van een juweel, daermede burgermeesteren met advijs van de XXXVI raeden vereert hebben den Grave van Leychester op sijn blide incompste binnen deser stede . . *f* 1129.7.8.

Jan Thonisz. de Wael, wijncoper, betaelt over die leverantie van een halff aem mederenwijn tot zijnen huyse gehaelt tot behouff van Graeff Mauris, als hy met den Grave van Leychester hier ter stede was. . . . . *f* 22.8.*st.*

Door Lourens Jacobsz. ende Frans Hendricx Oetgens verteert mit haere compagniën in 't convoyeren van Sijn Ex^ie^ van hier ter stede tot Muyden ende Naerden . *f* 139.19.*st.*

Dirck Jansz. Graeff betaelt an verteerde costen tot Haerlem in 't haelen ende convoyeren van Sijn Ex^ie^, daerinne gereeckent die teercosten van XII royers ende den capiteyn. . . . . *f* 19.4.*st.*

Hendrick Fransz. betaelt over de coop ende leverantie van vijff hondert manden turffs, tot behouff van Sijn Ex^ie^ den Grave van Leychester, opgedaen in 't Ceciliën Cloester . . . . . *f* 55.

Belij Jans betaelt over de coop ende leverantie van XXII^m^ cleyn eycken houdt, tot XVII st. 't duysent, noch VI^m^ tot XXX st. met V^c^ tallhoudt, tot XVIII st. 't hondert, daerinne gereeckent drie gulden, elff st. voor 't opdragen van 'tzelve houdt. . . . . *f* 35.15.*st.*

Claes Pietersz. Califf betaelt over remboursemente van gelijcke penningen, by hem verschoten voor turff ende houdt op te dragen in 't Prinche logement tot behouff van Sijn Ex^ie^ den Grave van Leychester . . . . . *f* 8.4.*st.*

Claes Jansz., veenman, betaelt over de coop ende leverantie van drichondert negen ende veertich manden turffs, tot behouff van den Grave van Leychester ende Graeff Mauris . . . . . *f* 36.12.14.

Cornelis Huybertsz, veenman, betaelt over de coop van elff quartier ende een mande turffs voor 't Hoff van Sijn Ex^ie^ ende Graeff Mauris gelevert. . . . . *f* 29.13.6.

Jan Pouwelsz. ende Symon Baerntsz., pluymgraven, betaelt, omdat zy ten bevele van de burgermeesteren in alder yele de swanen opgehaelt hebben, ten tijde als Sijn Ex^ie^ de Grave van Leychester hier ter stede quam. . . . . *f* 3.

Gerrit Claesz. Grooff betaelt over de coop ende leverantie van een vuytreckende taefel ende twee Spaensche sitstoelen, by deser stede van hem gecoft tot behouff van Sijn Ex^ie^ . . . . . *f* 12.

Pieter Direx, kistemaker, betaelt over de coop ende leverantie van twee betsteden, by hem gemaect in 't Ceciliën clooster ten behouffve van Sijn Ex^ie^ . . . . . *f* 44.

Lourens Jacobsz. betaelt over remboursemente van gelijcke penningen, by hem verschoten an wit ende root armesijn, mitsgaeders franje ende knopen, om daervan de leverye van den Grave van Leychester gemaeckt te werden, daermede burgermeesteren die hopluyden binnen deser stede ende andere bevelhebberen vereert hebben, op sijn blijde incompste. . . . . *f* 331.10.12.

Jan Gerritsz. Coster betaelt over de coop ende leverantie van een bufet tot behouff van Sijn Ex^ie^ . . . . . *f* 9.

Arys Cornelisz. ende Willem Jacobsz. betaelt over haer moyten ende arbeytsloon, dat zy het ijs, leggende tusschen die palen, gebroocken hebben, ten eynde de schepen, leggende in den Ammerack, te beter zouden moegen vertrecken tot gerieve van de compste van Sijn Ex^ie^ . . . . *f* 5.

Rem Wijbrantsz., waert tot Sparendam, betaelt over de verteerde costen, by de corendragers deser stede daer gedaen,

in 't haelen ende convoyeren van Sijn Ex^ie van Haerlem hier ter stede . . . . . *f* 34.10.*st*.

Jan Jansz. de Bye ende Gerrit Dominicus, voor hen ende van wegen andere binnenlantsvaerders, betaelt over de oncosten by hen gehadt ende gedaen tot Sparendam, ten eynde als vooren . . . . . *f* 33.

Claes Clementsz., waert tot Haerlem, betaelt over de verteerde costen, by de Schutterie deser stede tot zijnen huyse gedaen, in 't haelen ende convoyeren van Sijn Ex^ie . *f* 130.

Willem Hendricx ende Evert Egbertsz. voor hen ende van wegen haere medecompangnie, tsamen vier in 't getaele schuytluyden, betaelt over haer moyte ende verdient loon, dat zy Sijn Ex^ie ende familie gebrocht hebben an de waterschepen, ten tijde als Sijn Ex^ie vuytvoer te vischken . . . . . *f* 4.

Pieter Dircx, kistemaker, betaelt over de coop ende leverantie van een vuytreckende taefel, gecoft tot behouff van Sijn Ex^ie . . . . . *f* 18.

Floris Jansz., kistemaker, betaelt over de coop ende leverantie van twee lyts de champs ofte betsteden, by hem gelevert ende gestelt in 't logement van Sijn Ex^ie . . . *f* 40.

Pieter Dietgens, capiteyn van de ruyterwacht, betaelt over de dachwachten, die hy met sijn compangnie tot verscheyden plaetsen gehouden heeft, ten tijde als Sijn Ex^ie hier ter stede was . . . . . *f* 130.4.*st*.

Quintijn Henricx betaelt over de leverantie van 't stoff met sijn toebehooren, mitsgaeders het maecken van twee taffen rocken, die de camer van Retorica gebruyckt heeft opten bliden incompste van den Grave van Leychester in de vertoeninge, die zy ten selven tijde deden . . . . *f* 57.4.8.

Geertge Roeloffs, baxter, betaelt vuyt saecke dat zy 12 daegen langh haeren oven gelecndt heeft met alle het gereetschap van de backerie an de backers van Graef Mauris, mitsgaeders dat deselve backers tot haeren huyse geslapen hebben . . . . . *f* 7.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Aernt Albertsz., sergeant onder capiteyn de Loer, betaelt over de verteerde costen, by hem en sijn compangnie tot 19 in 't getal gedaen, tot Sparendam in 't haelen van Sijn Ex^ie . . . . . *f* 9.18.*st*.

Jan Jansz. ende Jan Reynersz., overluyden van 't corendragers-ghilt binnen deser stede, betaelt over 't gebruyck ende het toemaecken van een schuyte, daer met zy den Grave van Leychester innegehaelt hebben. . . . . *f* 30.16.*st*.

Claes Cornelisz., corendrager, betaelt over de oncosten, by de corendragers tot Sparendam gedaen, in 't haelen van den Grave voorsz. . . . . *f* 54.

Jan Egge, tinnegieter, betaelt over de coop ende leeninghe van zeecker tin, by hem deser stede gedaen opten maeltijt, als die Heren burgermeesteren den Grave van Leychester op 't zeghelhuys te ghaste geladen hadden . . . . . *f* 86.11.8.

Diversche deser stede schuytluyden betaelt over haere moyte ende arbeytsloon, dat zy met haere schuyten ende schepen gevoert hebben Sijn Ex^ie met sijn familie ende bagaige, soe tot Naerden, Muyden, als Utrecht. . *f* 349.7.*st*.

Mouris Hermansz. betaelt over 't maecken van seeckere papieren lantaernen, om daermede Sijn Ex^ie te vereeren opte blyde incompste . . . . . *f* 21.

Jan Adriaensz., glasecoper, betaelt over die geleende ende gebroocken glasen, ten tijde als Sijn Ex^ie hier ter stede te ghaste geladen was. . . . . *f* 9.

Jacob Thijmonsz. ende Jan Gerritsz., overluyden van 't storters-ghilde binnen deser stede, betaelt over rembourssemente van penningen, by hen verschoten in 't toemaecken van een galey, daermede zy den Grave van Leychester ende sijn familie van Haerlem hier ter stede gebrocht hebben, mitsgaeders over de teercosten by dezelven gedaen opte voorsz. reyse . . . . . *f* 18.

Henrick Olphertsz. Fuyck betaelt over de coop van een stuck carsay, gelevert tot behouff van de voorsz. galey. . *f* 24.

Aelf Pieters betaelt over de voerraige van elff paerden van Sijn Ex^le^, die op haer stal gestaen hebben, te weten, vier paerden 14 nachten, ende seven paerden éénen nacht *f* 7.14.*st*.

Arys Hendrick, houffsmit, betaelt over die voerraige van negen ende twintich paerden, daervan negentien op sijn stal gestaen hebben 12 etmaelen, ende thien paerden één etmael. . . . . *f* 29.15.*st*.

Marcus Jacobsz. geremitteert van sijn huyshuyr, vuyt oersaecke dat hy sijne gehuyrde woninge drie maenden voor de expiratie van de huyre heeft moeten ruymen doer die compste ende tot behouff van den Grave van Leychester . . . . *f* 6.

Marcus Jacobsz. voornoemt betaelt in recompense van den arbeyt ende costen, by hem gedaen in 't turffhuys van 't St. Ceciliën clooster, 'twelck hy van deser stede gehuyrdt hadde, ende om redene als vooren weder geruymt heeft . *f* 20.

Davidt Mostert betaelt over de coop van acht caponen, gecoft totte compste van Sijn Ex^le^ . . . . . *f* 8.

Jenne van Trillo, de huysvrouw van de Sille pensionaris, betaelt over remboursemente van penningen, by haer verschoten an besemen, schulpsant, corven, voor dachloon ende montcosten van 13 vrouwen, die 't Hoff van Sijn Excellentie, mitsgaeders de schoorsteenen schoen gemaeckt hebben, voor huyre van verscheyde huysraet ende anders . . *f* 118.10.8.

Cornelis Zegersz. betaelt over de coop van 14 ellen root rollaecken, an de Retrosijnen vereert opte blijde incompste van Sijn Ex^le^ . . . . . *f* 9.16.*st*.

Pouwels Kempenere betaelt over de coop ende leverantie van een lyt de champs ofte betstede, tot behouff van Sijn Ex^le^ gelevert in 't Ceciliën clooster . . . . . *f* 28.

Mr. Davidt Mostert voor hem ende van wegen Hester Mostart sijn zuster betaelt over die goede diensten ende groote moyten, by henluyden gedaen in 't coopen van vele ende verscheyde spijsen, soe van hoenderen, conijnen, haesen ende andere wiltbraet tot behouffve van den maeltijt,

den Grave van Leychester bereyt, mitsgaeders in 't aenrechten ende bedienen van denselven maeltijt . . . . . *f* 15.18.*st*.

Frans Hendrick Oetgens betaelt over de coop ende leverantie van een groote trecktaefel, om gebrocht te worden in 't clooster van St. Ceciliën, tot behouff van Sijn Ex^ie^ . *f* 18.

Corn. Arysz., clerck van de Tresorie extraordinarys, betaelt over 't copiëren van XXII bladeren scriffts, soo Franchoys als Latijn, beroerende 't tractaet van Engelandt. *f* 2.4.*st*.

Pouwels Kempenere betaelt over de coop ende leverantie van een betstede, by hem in 't clooster van St. Ceciliën gedaen maecken, mitsgaeders andere nootlijcke reparatiën in 'tselve clooster gedaen . . . . . *f* 23.15.*st*.

Griete Direx betaelt over de coop ende leverantie van vierhondert bussen stroo tot behouff van de Schotten *f* 3.12.*st*.

Hans Versteveren betaelt in recompense van den affstant by hem gedaen van 't toxael van de St. Katrinen Kerck, ten tijde als Sijn Ex^ie^ hier ter stede quam, 'twelck hy van deser stede gehuyrdt hadde . . . . . *f* 5.

Mr. Anthonis, schermmeester, betaelt over de oncosten, by hem gedaen in 't maecken van een spijscamer met een scryffcantoercken in 't logement van Sijn Ex^ie^ . . . . *f* 10.

An verscheyden deser stede burgeren betaelt over 't legeren van zeeckere Schotten, die henluyden soe binnen deser stede, als daer buyten, zeeckere weecken onthouden hebben . . . . . *f* 207.7.*st*.

Jorgiën Rendorp betaelt in recompense van 't loot, 'twelck by de Schotten van sijn spijcker genomen was. . . *f* 4.4.*st*.

By de pachters van 't gemael an haere beloffde pacht gecort, vuyt saecke Sijn Ex^ie^ de Grave van Leychester ende Graeff Mauris zeeckere sacken tarwe ter moelen hebben doen brengen, sonder daervan exchijs te betaelen. . . . *f* 9.10.4.

Aernt Pietersz., gesworen roedrager, betaelt voor de buyren buyten de Reguliers-poort over 't logeren van veertich Schotse soldaten, tot vier stuvers elcke soldaet. . . . . *f* 8.

1587.

Jan Jansz. Kaerel betaelt over de oncosten, gedaen by de Schutterie deser stede, in 't convoyeren van Sijn Ex^ie den Grave van Leychester van hier tot Utrecht, ende opte wedercompste, daerinne gereeckent acht ende tachtich guldens by deselve Schutterie (naerdat zy weder te huys gecomen waeren) opte Voetboochdoelen verteert . . . . . *f* 195.

Ryeuwert Jansz., waert in de nyeuwe herberge buyten de Reguliers-poort, betaelt over de verteerde costen by de schutters deser stede tot 45 in 't getal, tot sijnen huyse gedaen, naedat zy den Grave van Leychester tot Utrecht gebracht hadden, ende weder van daer te huys gecomen waeren . . . . . *f* 7.10.*st*.

Jacob Huych, conchierge, betaelt over de coop van turff, hout, lijnwaet, twee tonnen Delfts Engels bier, by hem gecoft tot behouff van den Grave van Leychester ende Graeff Mauritius . . . . . *f* 99.5.8.

Louw Volckertsz. betaelt over de oncosten, by hem gedaen ende verschoten, van 't geschut vuyt ende weder in 't boshuys te brengen, om daermede den Grave van Leychester te vereeren metten Grave Mauritius als zy in Octobri a°. LXXXVII binnen deser stede quamen, daerinne gereeckent 't arbeytsloon van de bosschieters ende andere oncosten . . . . . *f* 52.9.*st*.

Louw Volckertsz. betaelt over de oncosten, by hem verschoten den VI (?) Martii a°. LXXXVI gedaen tot vereeringe opte incompste van den Grave van Leychester. . *f* 119.1.8.

Pieter Josephsz., eertijds waert in de nyeuwe herberge buyten de Haerlemmer-poort, betaelt over 't verlies van sijn turff, eertijts by de Schotten tot sijnen huyse verbrant, naedat hy 'tselve huys tot behouff van de voorsz. Schotten geruympt hadde. . . . . *f* 100.

Verschoncken aen de vijff trompetters van den Grave

van Leychester, als hy de leste mael binnen deser stede quam . . . . . *f* 45.

Dieuwer Pieters betaelt aen ghist, melck ende hout, by de backers van den Grave van Leychester tot behouff van denselven gebesicht . . . . . *f* 6.1.8.

Jan Evertsz., voor hem ende van wegen sijne andere medehulperen schuytluyden, betaelt over haer moyten ende arbeytsloon, dat zy met vier schuyten, twee man op elcke schuyt, den Grave van Leychester met sijn familie opten IIIen Novembris laestleden van stroom an de Damsluys gebrocht hebben . . . . . *f* 6.

Pieter Oetgens, capiteyn van de ruyterwacht, betaelt over de dachwachten, die hy ende sijn lieutenant opten tweeden Octobris met dertich mannen, opten IIIen, IVen, en Ven met achtien mannen, opten XXVen met seven mannen, opten XXVIIen, XXVIIIen ende XXIXen met vijftien mannen, opten IIen, IIIen ende IVen Novembris met vijftien mannen gehadt heeft, tot ses stuvers elck man 's daechs, de capiteyn met den lieutenant dobbelt ghelt. . . . . *f* 67.10.*st*.

Philips Anthonisz., voor hem ende van wegen sijne medehulpers, speelluyden deser stede, betaelt over haere diensten, gedaen tot vier verscheyde reysen, soe in 't incomen van den Grave van Leychester ende Graeff Mauris, als in 't Hoff van deselve heren . . . . . *f* 6.

Direk Pietersz. betaelt over de leverantie van ses flambeaus, by hem gelevert den IIen Octobris, als Sijn Exie de Grave van Leychester binnen deser stede quam. . . *f* 9.2.8.

De Regenten van 't St. Jorishoff binnen deser stede betaelt in restitutie der penningen, by hen van wegen deser stede gedebourseert an den backer van den Grave van Leychester, voor soute, melck, ghest, turff ende hout. . . . . *f* 6.

Griet Jans, de huysvrouwe van Benedictus van Rinevelt, tinnegieter, betaelt over seecker tin, dat hy gelecndt heeft tot verscheyde reysen, soe in 't Hoff van Sijn Exie Graeff

van Leychester ende Graeff Mauris, mitsgaeders over de betaelinge van tin, 'twelck hy minder ontfangen dan gelevert heeft . . . . . *f* 85.2.*st*.

An diversche schuytluyden betaelt over haer arbeytsloon, dat zy den Grave van Leychester met sijn familie ende bagaige, mitsgaeders eenich ander crijchsvolck gevoert hebben in Octobri tot Utrecht. . . . . *f* 275.11.*st*.

Noch an diversche schuytluyden betaelt over haer dienste ende arbeytsloon, dat zy den Grave van Leychester van hier ter stede met sijn familie ende bagaige gevoert hebben in Novembri tot Utrecht. . . . . *f* 302.15.*st*.

Lambert Pietersz. betaelt over gelijcke somme, by hem verschoten van wegen de Retrosijnen an vierwerck, bier ende broot, geschoncken de soldaten in 't proberen van de vertoninge ende andere dingen, gebesicht opte incompste van den Grave van Leychester binnen deser stede . . *f* 45.19.*st*.

1588.

Lijsbeth Michielsdr., eertijts huyrster van een huys in 't Ceciliën clooster van seven ende tachtich guldens thien stuvers, die zy belooft hadde te betaelen over een halff jaer huyrs van 't voorsz. huys, doenmaels te verschinen op May a°. LXXXVI, vuyt oersaecke, dat zy 'tselve huys doer die compste van den Grave van Leychester heeft moeten verlaeten binnentijts ende voer die expiratie van haer toegeseyde huyr, mitsgaeders ten regarde van haer moyten ende costen, die zy in 't haestich verhuysen gehadt ende geleden heeft, geremitteert ende quyt gelaeten. . . . . *f* 57.10.*st*.

Jan Gerritsz. Coster betaelt over sijn moyten ende diensten, die hy gedaen ende gehadt heeft in 't Hoff van de Graven van Leychester ende Mauritius, als zy binnen deser stede gecomen waren, omme 'tselve Hoff met allerley huysraet ende anders te versien ende besorgen. . . . . *f* 25.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

Nog teeken ik hier aan, dat in de Thesauriers-rekening van 1586 voorkomt, als:

Ontfangen van Thomas Wels, Engelsman, die den achtsten November poorter geworden is. . . . . *f* 8.

Hetgeen tevens blijkt uit Poorterboek B, bl. 23. Het is bekend, dat een Engelsche hopman van dezen naam, die de stad Aalst aan de Spaanschen verkocht en sedert hun gediend had, door HOHENLO, toen hij de kornet van Camillo del Monte bij Breda overviel, gevangen werd genomen. Men zond dezen hopman aan LEICESTER, om hem te straffen, doch de Graaf stelde den verrader niet slechts op vrije voeten, maar nam hem zelfs daarna onder zijne lijfwacht op, tot niet geringe ergernis der krijgslieden. Of het dezelfde persoon is, die poorter der stad Amsterdam is geworden, zou ik, ofschoon het mij niet onwaarschijnlijk voorkomt, echter geenszins, als zeker, durven bevestigen.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL

